

Tarkastuslautakunnan
Arviointikertomus
vuodelta

2023

Sisällys

Puheenjohtajan tervehdys.....	3
1. Kaupungin tarkastuskokonaisuus.....	4
1.1. Sisäinen tarkastus.....	4
1.2. Tilintarkastus.....	5
1.3. Tarkastuslautakunta.....	5
2. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen.....	6
2.1. Kokoonpano ja esteellisyydet 2023.....	6
2.2. Arvioinnin tietolähteet.....	6
2.3. Vuoden 2022 havaintojen käsittely.....	7
3. Kaupungin strategiset tavoitteet.....	7
3.1. Strategisten tavoitteiden toteutuminen.....	8
4. Vuoden 2023 talouden analyysi.....	9
4.1. Kriisikuntakriteerit.....	9
4.2. Talous ja tasapainottamistoimenpiteet.....	12
5. Investoinnit ja hankinnat.....	15
6. Kunta ja konsernipalvelut.....	18
6.1. Kaupungin henkilöstö ja henkilöstön hyvinvointi.....	19
7. Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue.....	24
7.1. Strategiset päämäärät ja mittarit.....	24
7.2. Henkilöstön hyvinvointi.....	25
7.3. Lasten osallisuus.....	26
7.4. Kasvava palvelutarve.....	27
7.5. Lapsivaikutusten arvioinnista.....	27
8. Hyvinvoinnin palvelualue.....	28
8.1. Keskisen Uudenmaan musiikkiopisto.....	31
9. Kaupunkikehityksen palvelualue.....	32
9.1. Yritystonttikaupat ja tonttivuokrat.....	33
9.2. Maanmyynti ja maankäyttökorvaukset.....	33
9.3. Rakennusvalvonnan lupapäätökset.....	34
9.4. Rekrytoinnit.....	35
9.5. Resurssiviisuus.....	35
9.6. Katualueiden käyttö.....	36
9.7. Järvenpään Vesi.....	36
10. Tarkastuslautakunnan esitys arviointikertomuksen käsittelyprosessiksi.....	37
Vakuudeksi.....	37
10.1. Yhteenveto, vuoden 2023 suositukset ja havainnot.....	38
10.2. Vuoden 2022 suositukset, havainnot ja Tarkastuslautakunnan arviot.....	40

Puheenjohtajan tervehdys

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on tuottaa kaupunginvaltuustolle objektiivista arviointitietoa kaupungin toiminnan ja talouden ohjausta ja kehittämistä varten.

Uskon, että olemme tänäkin vuonna onnistuneet tuottamaan kaupunginvaltuuston käyttöön tietoa, joka helpottaa tulevaa päätöksentekoa ja kaupungin toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä.

Pääsimme keskustelemaan yhdessä vuoden 2022 arviointikertomuksesta ja suosituksista syksyn valtuustoseminaarissa. Saimme erinomaista palautetta ja vinkkejä arviointikertomuksen ja siinä esiin nousevien huomioiden parempaan hyödyntämiseen.

Niitä olemme joiltain osin pystyneet ottamaan jo käyttöön ja tarkoituksena on jatkaa hyödyntämistä edelleen. Jatkossakin palaute onnistumisestamme ja kehitysehdotukset ovat tervetulleita.

Uusi kaupunginjohtaja Iiris Laukkanen aloitti virassaan 22.2.2023. Vuonna 2023 aloittivat viroissaan myös henkilöstöjohtaja ja tietohallintojohtaja.

Järvenpäässä vuosi 2023 on sinnitelly taloudellisen ahdingon lisäksi epävarmuudessa. Epävarmuus on seurausta pitkälti vuoden alussa toteutuneen hyvinvointialueiden aloituksen ja siitä seuranneiden valtio-osuuksien ennustamisen ja toteutumien jatkuvista muutoksista.

Vuoden 2023 tulos oli 9,9 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Ylijäämä on pitkälti ns. verohäntien ansiota, mutta em. epävarmuus val-

tio-osuuksien käyttäytymisestä ja jo tehdyt päätökset sote-uudistusten epäedullisesta rahoitusosuudesta luovat lähivuosille erityistä painetta kaupungin talouteen.

Talouden tasapainotustoimia on edelleen jatkettava talouden tasapainottamiseksi ja velkaantumisen taittamiseksi.

Rakentamisen ja sitä kautta tonttikaupan tyrehtyminen haastaa erityisesti tulopuolta, johon kaupungin talous on pitkään vahvasti nojannut, elinkeinoelämän jäädessä hieman vähemmälle huomiolle.

Vuonna 2022 uudistettiin Järvenpään kaupunkistrategia, jonka osana hyväksyttiin myös visio, missio, arvot ja strategiset painopisteet.

Tarkastuslautakunta arvioi nyt ensimmäistä kertaa, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet ja toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisesti ja tarkoituksenmukaisella tavalla myös uuteen strategiaan peilaten.

Keskeinen konsernihallintoon liittyvä Konserniohje on päivitetty vuonna 2023 ja uusi ohje vastaa kuntalain määräyksiä. Myös kau-

pingin Sisäisen valvonnan ohje on päivitetty arviointivuoden aikana.

Kaupungin hallintosääntöä ollaan uudistamassa ja myös tarkastuslautakunta on osallistunut osaltaan ja antanut esityksenä tehtäviään koskeviksi uudistuksiksi.

Kaupungin konsernin tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin tilikausille 2024–2027 avoimella hankintamenettelyllä. Valtuusto valitsi tarkastuslautakunnan esityksestä, eniten pisteitä saaneen BDO Auditor Oy:n.

Poikkeuksellisesti kaupungin tarkastuslautakunta käsitteli Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän tarkastuslautakunta kuntayhtymän arviointikertomuksen vuodelta 2023.

Tarkastuslautakunta käsittelee vuoden aikana myös Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä tilintarkastuskertomukset, tilinpäätökset tuloksineen, sekä vastuuvapauden myöntämistä tilikausilta 1.1.-31.12.2022 sekä 1.1.-30.4.2023.

Haluan kiittää arviointityön mahdollistajia mutkattomasta, hyvähenkisestä ja hyvin ammattimaisesti yhteistyöstä.

Kiitokset myös kaikille tarkastuslautakunnan jäsenille avoimesta ja rakentavasta keskustelusta päätettävänä ja valmistelussa olevista asioista. Lautakunnan jäsenet ovat tuoneet lisäarvoa työskentelyyn omaa taustaansa, kokemustaan ja erityisosaamistaan hyödyntäen.

Järvenpäässä 21.5.2024

Vesa Müller
Tarkastuslautakunnan
puheenjohtaja

1. Kaupungin tarkastuskokonaisuus

JÄRVENPÄÄN KAUPUNGIN toiminnan ja talouden tarkastuskokonaisuus koostuu sisäisestä ja ulkoisesta valvonnasta.

Kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaa Järvenpään hallintosäännön mukaisesti kaupunginhallitus.

Sisäinen tarkastus, osana sisäistä valvontaa on riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- sekä konsultointitoimintaa, jonka tarkoituksena on tuottaa lisäarvoa kaupungin organisaatiolle ja parantaa sen toimintaa.

Sisäinen tarkastus tukee kaupungin johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Ulkoinen valvonta jakaantuu lakisääteisiin tilintarkastukseen ja luottamushenkilöistä koostuvan tarkastuslautakunnan arviointiin.

1.1 Sisäinen tarkastus

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjaamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta.

Sisäinen tarkastus tekee sekä kaupunginhallituksen hyväksymän vuosisuunnitelman sisältämät tarkastukset ja muita mahdollisia ad hoc -tarkastuksia, sisäisen tarkastuksen -toimintaohjeen mukaisesti.

Sisäisen tarkastus raportoi kaupunginjohdolle. Kaupunginhallitus hyväksyi uuden sisäisen valvonnan ohjeen 14.3.2023 ja sisäisen tarkastuksen ohje on hyväksytty jo

aiemmin kaupunginhallituksessa 4.2.2019.

Järvenpään kaupungin sisäinen tarkastus on ostettu tarkastuspalveluna vuodesta 2020 lähtien.

Sisäisen tarkastuksen uusi, vuoden mittainen sopimuskausi alkoi joulukuussa 2022 ja palveluntuottajaksi kilpailutuksen jälkeen oli valittu BDO Auditor Oy.

Sopimuskausi päättyi 30.11.2023, mutta sopimuksen mahdollisuus yhden vuoden optiokaudesta on otettu käyttöön vuodelle 2024 (30.11.2024 asti).

BDO Auditor Oy:n nimeämänä sisäisenä tilintarkastajana on toiminut Aku Vaselius. Hän esitteli tarkastuslautakunnan pyynnöstä vuoden 2023 sisäisen tarkastuksen työohjelman sekä tarkastustuloksia tarkastuslautakunnalle 19.3.2024.

1.2 Tilintarkastus

Tilintarkastus on luonteeltaan lailisuustarkastusta. Tilintarkastajan on kuntalain mukaan tarkastettava kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan työsuunnitelman toteutumista.

Tilintarkastaja esitti tilivuoden 2023 tarkastusta koskevan työsuunnitelmansa tarkastuslautakunnalle marraskuussa 2022 ja antoi vuoden 2023 tilintarkastuksen loppuraportin 25.4.2024.

Tätä täydensi tilintarkastajan väli-raportti, jonka hän antoi tarkastuslautakunnalle 24.1.2024.

Sisäinen tarkastus tukee kaupungin johtoa.

Kaupungin, sekä kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä toimi arviointivuonna BDO Auditor Oy asiakasvastaullisena tilintarkastajana HT, JHT Minna Ainasvuori. Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 23.5.2022 käyttää jälkimmäisen, 2. optiokauden edellä mainitun tilintarkastusyhteisön Järvenpään kaupungin tilintarkastajaksi tilikaudelle 2023 (1.1.-31.12.2023).

Loppuvuodesta 2023 tarkastuslautakunnan toimeksiannosta tilintarkastuspalvelut kilpailutettiin.

Koska kyseessä oli EU-kynnysarvon ylittävä palveluhankinta, se toteutettiin avointa hankintamenettelyä käyttäen. Tilintarkastus koskee

koko Järvenpään kaupungin konsernia neljän (4) vuoden sopimuskaudelle, joka käsittää tilikausien 2024–2027 tarkastukset.

Tässä sopimuksessa ei ole optio-
vuosia. Valtuusto valitsi 13.11.2024 kokouksessaan tarkastuslautakunnan ehdotuksesta, hankinnan ratkaisuperusteen kokonaisarvion perusteella eniten pisteitä saaneen BDO Auditor Oy:n. Asiakasvastaullisena tilintarkastajana jatkaa HT, JHT Minna Ainasvuori.

Tarkastukset on toteutettu laadukkaasti työohjelman mukaisesti ja tarkastuslautakunta pitää tilintarkastustoiminnan voimavaroja riittävinä kaupungin nykyiseen toimintaan nähden.

1.3 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta ja tehtävät perustuvat kuntalakiin. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin.

Tämä korostaa lautakunnan riippumattomuutta. Lautakunnan toimintaa ohjaa lisäksi Järvenpään kaupungin hallintosääntö. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
2. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
3. arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan työsuunnitelman toteutumista.

4. huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
5. valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
6. valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Sidonnaisuusilmoitukset

Tarkastuslautakunnan tehtäviin on vuodesta 2017 alkaen kuulunut sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonta. Ilmoitusvelvollisia luottamushenkilöitä sekä johtavia viranhaltijoita on yhteensä 77 henkilöä ja ilmoituksen sidonnaisuuksistaan on toimittanut 75 henkilöä.

Puuttuvista sidonnaisuusilmoituksista on huomautettu useaan otteeseen. Uusia ilmoituksia antoi vuoden 2023 aikana yhteensä kahdeksan henkilöä, joista yksi oli johtava viranhaltija.

Tarkastuslautakunta saattoi vuoden 2023 sidonnaisuusilmoitukset hallintosäännön mukaisesti valtuustolle tiedoksi vuoden ensimmäisessä valtuuston kokouksessa 4.3.2024.

2. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen

2.1 Kokoonpano ja esteellisyydet 2023

JÄRVENPÄÄN kaupungin tarkastuslautakunnassa on 11 varsinaista jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on vuoden 2023 toiminut JHT Matias Vulli BDO Audiator Oy:stä.

Tarkastuslautakunta piti vuoden 2023 aikana 12 kokousta ja käsitteli 39 asiaa (vuonna 2022: 12 kokousta ja 35 asiaa).

Esteelliset jäsenet eivät ole osallistuneet kyseistä aihetta koskevan arviointiosion tekstien hyväksymiseen.

”

Arvioinnissa korostuvat arviointivuoden painotukset sekä lautakunnassa käsitellyt asiat.

2.2 Arvioinnin tietolähteet

Tarkastuslautakunta on perehtynyt tarkastusaiheisiin kuulemalla viranhaltija- ja luottamushenkilöjohtoa, asiantuntijoita, henkilöstön edustajia sekä muita arviointikohteen vastuuhenkilöitä.

Jäsen	Valtuustoryhmä	Varajäsen
Vesa Müller, puheenjohtaja	KOK	Seán McLoughlin
Seppo Heino, varapuheenjohtaja	PS	Leif Segersvärd
Ari Alapartanen	VAS	Sanna Kuosma
Ursula Arsiola	VIHR	Satu Lumme
Jari Saarinen	KOK	Topi Rantala
Antti Honkanen	SDP	Ari Kettunen
Liisa Majanen	SDP	Irma Uhlenius
Veera Männistö (-11.9.23)	KD	Päivi Pasanen (-11.9.23)
Annamari Brandao (11.9.23-)	KD	Veera Männistö (11.9.23-)
Liina Tiusanen	KESK	Riikka Hasko
Lotta Vainiola (-11.9.23)	VAS	Heini Liimatainen
Saana Korhonen (11.9.23-)	VAS	Heini Liimatainen
Tommi Vainikainen	PLUS	Arvi Kekäläinen

Tarkastuslautakunta kevään arviointiseminaarissa Tuusulassa. Kuva Matias Vulli

Arvioinnin tietolähteinä ovat tarkastuslautakunnan kokouksissa saadut tiedot ja tehdyt havainnot, selvitykset sekä toimintakertomustiedot, kaupungin yksiköissä laaditut rapor-

tit ja muu niihin liittyvä asiakirja-aineisto, sekä kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan allekirjoittama vuoden 2023 tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus.

Jäsen	Esteellisyys
Antti Honkanen	Opetus- ja kasvatustaloutakunta, Keskisen Uudenmaan
Seán McLoughlin	Hyvinvointilautakunta
Veera Männistö	Kaupunkikehityslautakunta
Satu Lumme	Opetus- ja kasvatustaloutakunta, Hyvinvointilautakunta
Leif Segersvärd	Hyvinvointilautakunta

Arviointikertomuksen laadinnan yhteydessä on todettu nämä esteellisydet.

Tarkastuslautakunta on lisäksi tutustunut valtuuston, kaupungin hallituksen sekä lautakuntien pöytäkirjoihin sekä liiteaineistoon.

Tietolähteinä lautakunta on käyttänyt myös palveluiden käyttäjille ja kaupungin työntekijöille suunnattu-

jen kyselyiden tuloksia sekä valtakunnallisia selvityksiä ja vertailuja.

Lisäksi käytössä ovat olleet tilintarkastajan ja sisäisen tarkastajan raportit. Arvioinnissa korostuvat arviointivuoden painotukset sekä lautakunnassa käsitellyt asiat.

2.3 Vuoden 2022 havaintojen käsittely

Tarkastuslautakunta on vuoden 2022 arviointikertomuksessa esittänyt yhteensä 17 kpl suosituksia, ehdotuksia tai lisäselvityspyynnöitä, joihin kaupunginhallitus on 16.10.2023 antanut vastineet (liite 2). Arvio-sarakkeessa on tarkastuslautakunnan arvio ehdotuksen tai suosituksen toimeenpanosta tai vastineen riittävydestä.

3. Kaupungin strategiset tavoitteet

Kaudelle 2023–2026 hyväksytty strategiakartta

KUNTALAIN MUKAAN kunnalla on oltava strategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista.

Strategia on valtuuston keskeisin väline kunnan johtamisessa. Strategia mm. ohjaa talousarvion ja ta-

loussuunnitelman laatimista.

Strategia tulisi päivittää kerran valtuustokaudessa ja toteutuneen toiminnan strategian mukaisuuden arvioiminen on yksi tarkastuslautakunnan lakisäateisiä tehtäviä.

Strategiassa tulee määrittellä

kaupungin visio, arvot ja strategiset painopistealueet. Painopistealueiden tulee sisältää strategiset tavoitteet, joille annetaan lähtö- ja tavoitetasot.

Näitä strategisia tavoitteita toteutetaan valtuuston vuosittain asettamalla sitovilla tavoitteilla ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan asetetuilla mittareilla.

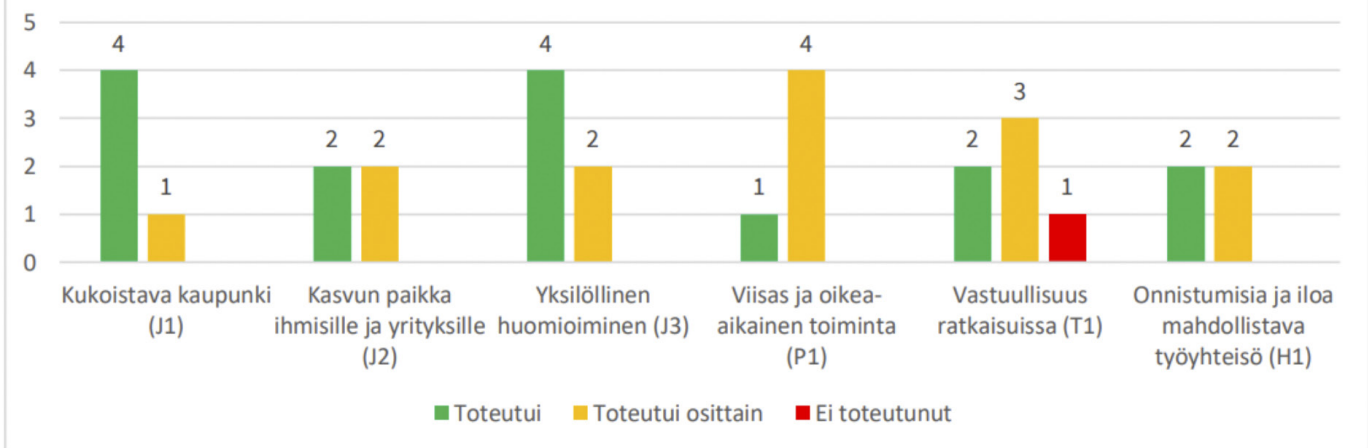
Kaupunginvaltuusto hyväksyi 13.6.2022 kokouksessaan kaupungin arvot, mission, vision ja painopisteet.

Kesän ja syksyn 2022 aikana valmisteltiin poliitikkojen ja viranhaltijoiden tiiviissä yhteistyössä strategiakarttaa.

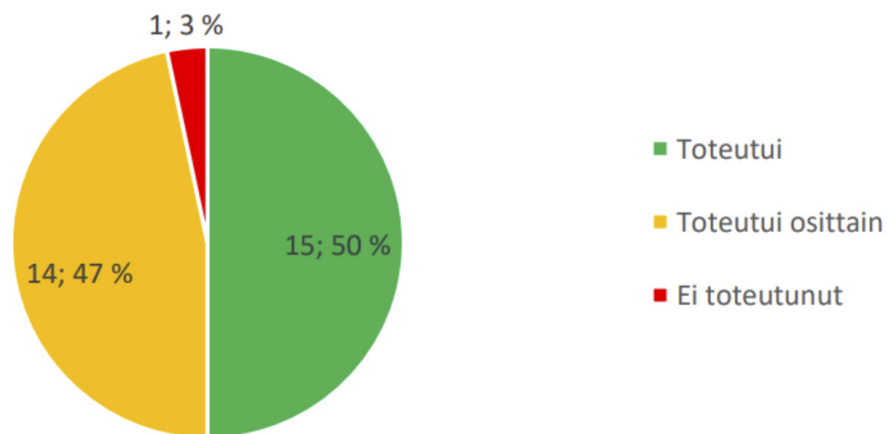
Valtuusto hyväksyi 10.10.2022 strategiakartan neljä näkökulmaa, strategiset päämäärät sekä päämäärien mittaristot lähtö- ja tavoitetasoineen.

Valtuusto vahvisti 12.12.2022 neuvotellut sitovat tavoitteet vuosille 2023–2026 osana talousarviota

Strategisia päämääriä toteuttavien sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2023

Kaupunkistrategian 30 sitovaa tavoitetta toteuman mukaan

Kaupunkistrategian neljään näkökulmaan kirjatut strategiset päämäärät (kuusi kappaletta) kuvataan koodeilla seuraavasti: J1-J3: Järvenpääläiset, H1: Henkilöstö, P1: Prosessit ja T1: Talous ja vaikuttavuus.

2023 ja taloussuunnitelmaa 2023–2026.

3.1 Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Tarkastuslautakunta on arvioinut kaupungin toimintaa valtuustossa hyväksytyjen strategian ja sitovien toiminnallisten tavoitteiden pohjalta.

Kullekin sitovalle tavoitteelle asetetaan vuosittain käyttösuunni-

telmissä strategisia toimenpiteitä.

Viranhaltijat ovat arvioineet sitovien tavoitteiden toteumaa siitä näkökulmasta, miten käyttösuunnitelman toimenpiteet on saatu kuluvan vuoden aikana toteutettua.

Toteumat on merkitty strategiakortteille väreihin. Strategiakorttien päämäärämittareiden luettavuutta helpottaisi, jos tavoitetasot olisi määritelty kaikille strategiakauden vuosille, ei vain tavoitteeksi 2026 ja 2030.

Strategisista sitovista tavoitteista 50 % on toteutunut kokonaan, 47 % oli toteutunut osittain ja 3 % ei toteutunut lainkaan. Kaupungin toimintakertomuksessa todetaan ”Strategiakartan neljästä näkökulmasta ”Järvenpääläiset” -näkökulmassa (J1-J3) onnistuttiin parhaiten ja se sisälsi eniten toteutuneita tavoitteita suhteessa ei toteutuneisiin.”

Strategisten sitovien tavoitteiden 50 % toteumaa ei kuitenkaan voi pitää erityisen hyvänä.

4 Vuoden 2023 talouden analyysi

4.1 Kriisikuntakriteerit

KUNTALAIN mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely (nk. kriisikuntamenettely) voidaan jatkossa käynnistää, jos kohdat A ja B täyttyvät, tai kohdan C kaikki kohdat täyttyvät.

- A. jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §: 3. momentissa säädettyssä määräajassa (normaalista neljä vuotta, tällä hetkellä määräaikaisesti raja kuusi vuotta)
- B. jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa
- TAI
- C. jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot

1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %
2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti
3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla

4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Järvenpään kaupungin ja kaupunkikonsernin vuosien 2020–2023 tilanne suhteessa kriisikuntakriteereihin.

Yksikään kuntalain mukaisista raja-arvoista ei täyty, mutta laskennallinen lainanhoitokate on raja-arvossa (0,8) ja näin ollen C4:n keltainen raja-arvo täyttyy (<1).

Kaupungin ja kaupunkikonsernin vuoden 2023 tilinpäätökset ovat ylijäämäisiä, mutta kumulatiivinen ylijäämä on marginaalinen. Kuntalain mukaiset kunnan arviointimenettelyn kriteerit eivät kuitenkaan Järvenpään osalta täyty.

Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on raja-arvossa 0,8. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja eli tulorahoitus ei riitä lainanhoitokuluihin.

Tunnusluku	Raja-arvo	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
A: Taseen yli-/alijäämä, M€	0	10,7	14,2	10,4	20,1
B: Kuntakonsernin yli-/alijäämä, €/asukas.	-1000 (-500)	-12	126	38	235
C1: Kuntakonsernin vuosikatteen ja poistojen suhde, %	alle 80	103,4	114,8	88,5***	127,2
C2: Kunnan tuloveroprosentti, %	9,38	19,75	20,25	20,25	7,61
C3: Kuntakonsernin lainakanta ja vuokravastuut, €/asukas *	n/a	9797	9597	10344	9686
C4: Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate**	alle 0,8	0,7	0,8***	0,6	0,8***

* Vuoden 2023 kuntakonsernien keskiarvoa ei ole saatavilla

** (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lask.lainanlyhennykset)

*** Kriisikuntakriteerien "keltaisten valojen" raja-arvot:

1. Kuntakonsernin kertynyt alijäämä, B peräkkäisinä vuosina vähintään 500 €/asukas.
2. Kuntakonsernin vuosikate, C1 suhteutettuna poistoihin on alle 100 %.
3. Kunnan tuloveroprosentti, C2 on 1,5 prosenttia yli keskimääräisen tuloveroprosentin.
4. Kuntakonsernin lainat ja vastuut, C3 on 25 % yli keskimääräisen.
5. Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate, C4 on alle 1,0.

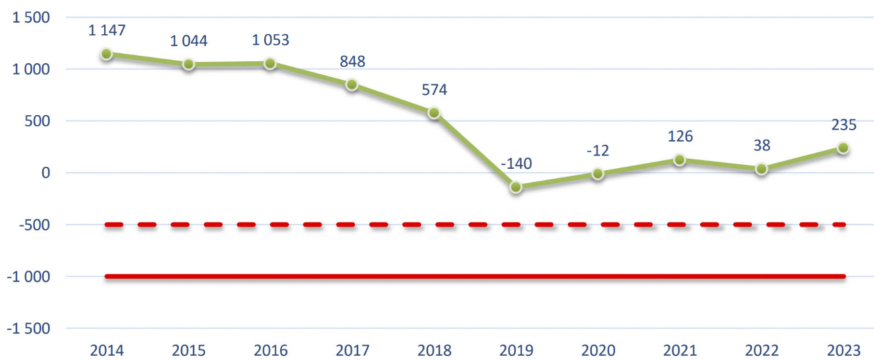
Arviointimenettelyn kriteerit eivät kuitenkaan Järvenpään osalta täyty.

Laskennallinen lainanhoitokate on ollut alle raja-arvon vuosina 2019, 2020 ja 2022. Lainanhoitokateen tunnusluku heijastaa kuntakonsernin lainojen ja vastuiden kasvukehitystä.

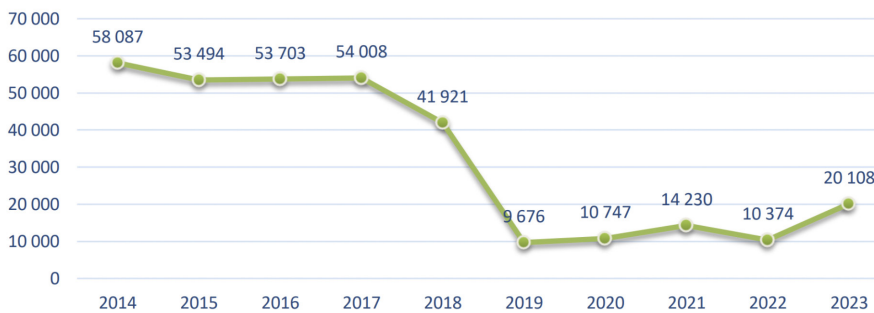
Kuntakonsernin lainat ja vastuut/asukas ei kuitenkaan ole vielä lähellä kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden 50 prosentilla korotettua keskimääräistä raja-arvoa 14.050 euroa/asukas (2022), mutta velkaantumisen tulee saada taitumaan, jotta lainojen lyhentäminen hoidetaan jatkossa käyttötuloilla.

Arvio kaupungin yli/alijäämästä talousarviokaudella 2023–2027	1000 euroa
Edellisten tilikausien ylijäämä	10,191
Tilikauden ylijäämä 31.12.2023	9,917
Ylijäämät yhteensä 31.12.2023	20,108
Talousarvio 2024 alijäämäarvio	-3,726
Taloussuunnitelma 2025 ylijäämäarvio	207
Taloussuunnitelma 2026 alijäämäarvio	-382
Suunnitelma 2027 alijäämäarvio	-1,053
Alijäämät 2024–2027 yhteensä	-4,954
Arvio kaupungin yli/alijäämästä 31.12.2027	15,154

Konsernin kertynyt yli-/alijäämä, €/as

Taseen kertynyt ylijäämä, 1000 e

Kaupungin ylijäämän kehitystä on tarkasteltu tilinpäätösvoodelta 2023 sekä suunnitelmavuosien 2024–2027 osalta.

Kaupunkikonsernin kumulatiivinen ylijäämä on 10,9 milj. euroa vuoden 2023 lopussa. Ylijäämä ennen vuoden 2023 ylijäämää 9,9 milj. euroa oli vain 1,4 milj. euroa. Seuraavassa kuviossa on esitetty konsernin ylijäämän kertyminen (euroa/asukas) vuosina 2014–2023.

Konsernin ylijäämän kehitys kääntyi positiiviseen suuntaan positiivisen tilinpäätöksen takia. Positiivista tulosta selittää kaupungin vuodelta 2022 kertyneet korkeamman veroprosentin verotulot noin 12,0 milj. euroa, jotka tilitettiin pää-

osin tammikuussa 2023.

Seuraavassa kuviossa on esitetty kaupungin taseen ylijäämän kehitys 2014–2023. Vuosina 2014–2018 tase on ollut vahva.

Vuonna 2018 tapahtui dramaattinen muutos heikompaan suunta. Muutoksen jälkeen taseen ylijäämä on vakiintunut noin 10 milj. euron tasoon. Vuonna 2023 tilanne kohen- tui hieman positiivisen tilinpäätök- sen seurauksena. Vuonna 2019 pe- rustettiin Keusote.

Ilman “verohäntä” sekä kau- pungin että kaupunkikonsernin ti- linpäätökset olivat muodostuneet alijäämäisiksi ja konsernin taseen kumulatiivinen ylijäämä olisi pai- nunut alijäämäiseksi. Seuraavassa

taulukossa on esitetty vuoden 2023 tilinpäätösten kunnan ja kunta- konsernin taseen ali/ylijäämä Kuu- ma-kunnissa.

Taseen tunnusluvuista **omava- raisuusaste** 18,2 % parani hieman vuoden 2022 (16,2 %) parempi, mutta tunnusluvun valossa velka- taakkaa tulisi vähentää merkittä- västi. Hyvänä tavoitetasona voi- daan pitää 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaruus- aste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta.

Muista tasetta kuvaavista tun- nusluvuista konsernin **suhteelli- nen velkaantuneisuuden** 223,2 % poikkeuksellinen kasvu selittyy hy- vinvointialueiden rahoitusratkai- suilla, eikä tunnusluku näin ollen ai- kaisempien vuosien tunnuslukuihin vertailukelpoinen.

Tunnusluku on ollut koko tarkas- telujakson huomattavan korkea. Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Näin ollen vieraan pääoman ta- kaisinmaksuun tarvittaisiin lähes 2,5 vuoden käyttötulot. Seuraavas- sa kuviossa on esitetty konsernin suhteellinen velkaantuneisuuden (%) kehitys vuosina 2014–2023.

Seuraavasta kuviosta ilmenee, että kuntakonsernilla on velkaa vuoden 2023 lopussa yhteensä 450 miljoonaa euroa, josta kunnan lai- namäärä 251 miljoonaa euroa.

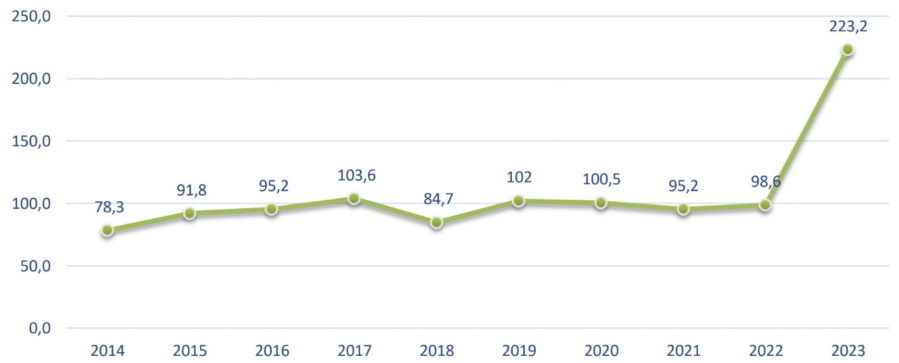
Kuviossa on esitetty lainasalkun muodostuminen. Konsernin laina- määrä väheni vuoden aikana 22 mil- joonaa euroa. Kaupungin lainamää- rä kasvoi 3,0 miljoonaa euroa

Korkokulut kasvoivat korko- markkinatilanteen muutoksen ta- kia kaupungin osalta yli 5,5 miljoonalla eurolla ja koko konsernissa 8,4 miljoonalla eurolla. Järvenpään laina- ja investointitasoilla koron-

nousujen vaikutukset heijastuvat välittömästi tulokseen ja tulevat vaikeuttamaan ylijäämäisten tulosten aikaansaamista. Lainamäärän kasvu nykyisellä korkotasolla luo merkittävän lisäriskin talouden tasapainolle. Vanhan lainan takaisinmaksu joudutaan rahoittamaan korvaavalla lainanotolla.

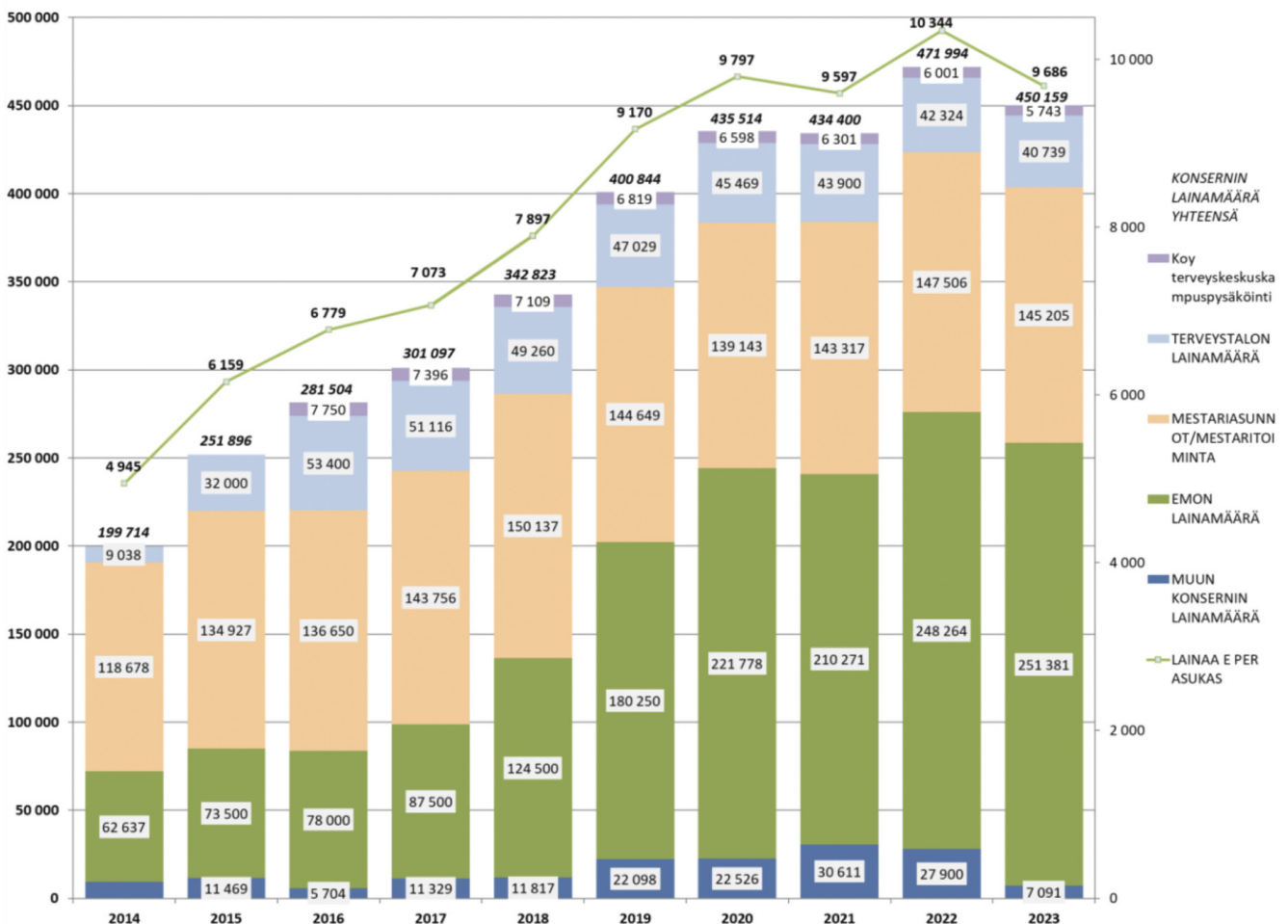
Konsernin heikko lainanhoito-kyky (kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on konsernissa 0,8) sekä korkea lainamäärä lisää merkittävästi riskiä saada talous tasapainoon.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %

	Kunta 2023, milj. euroa	Kunta 2023, euroa/asukas	Konserni 2023, milj. euroa	Konserni 2023, euroa/asukas
Hyvinkää	46,1	982	96,6	2054
Järvenpää	20,1	433	10,9	235
Kerava	87,6	2291	131,7	3444
Kirkkonummi	44,9	1092	24,6	597
Mäntsälä	72,8	3477	40,9	1950
Nurmijärvi	62,5	1395	112,8	2519
Pornainen	11,7	2344	12,7	2547
Sipoo	43,0	1904	80,4	3560
Tuusula	64,3	1556	91,5	2214
Vihti	33,1	1149	51,4	1784

Konsernin lainamäärä 1000 euroa ja euroa/asukas v. 2014 -2023

Kohoavaa kaupunkikuvaa kohti Rantapuistoa ja Tuusulanjärveä. Kuva Kapina Oy.

4.2 Talous ja tasapainottamistoimenpiteet

Järvenpään kaupungin strategian 2023 painopisteessä kestävä ja hallittu kasvu todetaan yhtenä näkökulmana, että huolehdimme vastuullisilla ratkaisuilla siitä, että kaupungin talous on tasapainossa ja toimintamme on kestävä. Kestävä talous mahdollistaa tärkeältä osin muiden painopisteiden, kuten vireä kaupunkielämä ja ajoissa auttaminen, tavoittelemisen.

Vuoden 2023 taloutta ohjasi valtuuston hyväksymä nelivuotinen talousohjelma vuosille 2022–2025 sekä vuoden 2023 talousarvio. Niihin sisältyivät myös talouden tasapainottamiseksi laaditut sopeuttamistoimet.

Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyi 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle. Muutoksen seurauksena kaupungin toimintakate supistui 66 %:lla. Tuloveroja leikattiin kaikkien kuntien osalta 12,64 %-yksikköä, joten kaupungin tulo-

veroprosentiksi vuodelle 2023 muodostui 7,61 %. Tuloverot laskivat 46 % edellisestä vuodesta, vaikka kaupungille tilitettiin 12 miljoonaa euroa vanhojen vuosien kunnallisvero- ja yhteisöverotuloja.

Vuoden 2023 talousarvio (ilman vesi-liikelaitosta) laadittiin 13,5 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi, mutta talousarvion muutosten jälkeen muutettu talousarvio oli 4,95 miljoonaa euroa ylijäämäinen.

Tilinpäätöksen mukaan tilikausi muodostui 9,9 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Taloudessa on tapahtunut merkittävä muutos vuonna 2019, jolloin ylijäämä supistui 32 milj. euroa.

Sen jälkeen muutokset ovat olleet vähäisiä ja koronatukien ansiosta vuodet 2020 ja 2021 olivat lievästi ylijäämäisiä.

Esimerkkejä merkittävimmistä talousarviopoikkeamista ja niiden syistä:

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen toimintakulut ylittivät 3,3

miljoonalla eurolla ja toimintatulot toteutuivat 1,8 miljoonalla eurolla suunniteltua paremmin. Talousarvion ylitys selittyi henkilöstökulujen ylittymisellä.

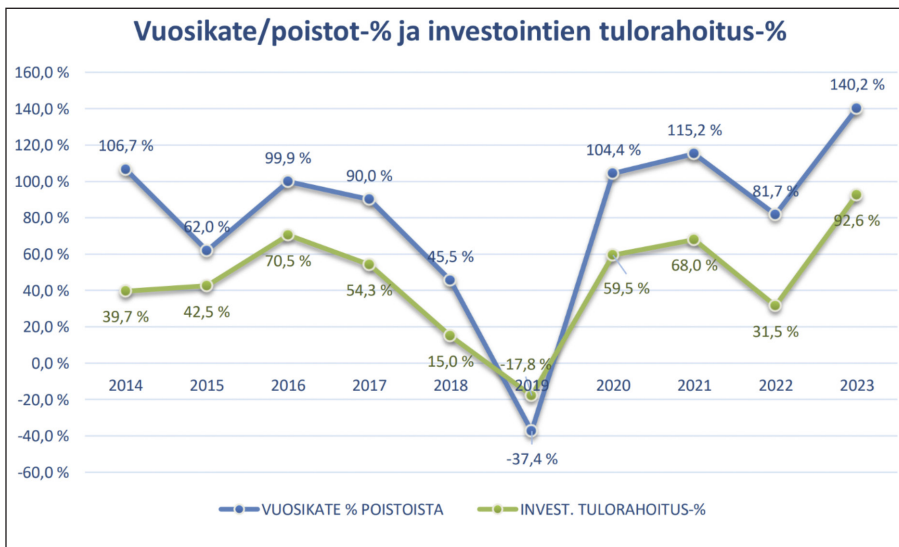
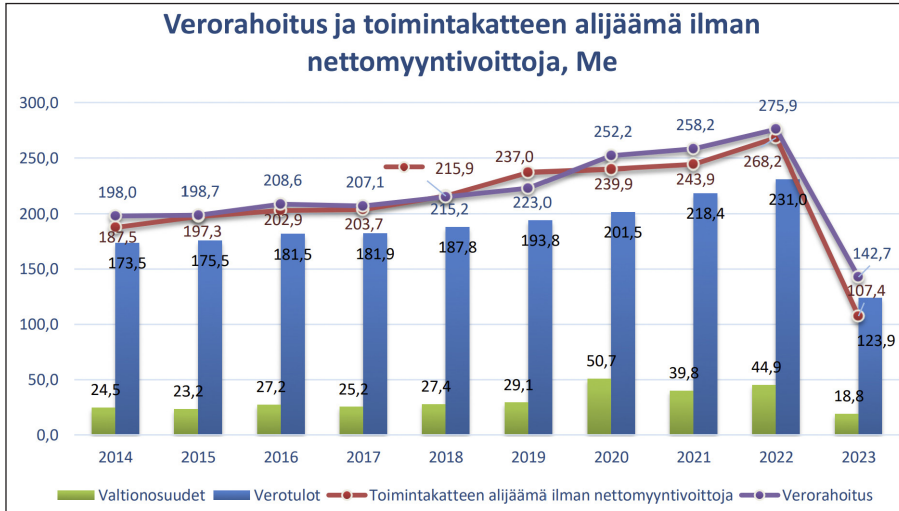
Henkilöstökulut kasvoivat vuoteen 2022 verrattuna 5,9 %: a. Toimintatuottojen ylitystä selittää myynti- ja maksutuottojen sekä hankerahoituksen arvioitua suurempi kertymä.

Toimintatuottojen ylittymisestä huolimatta toimintatuottojen määrä väheni 12,6 % vuodesta 2022 myynti- ja hanketuottojen huomattavasta vähenemisestä.

Toimintakate ylittyi 1,5 miljoonalla eurolla. Tilaomistuksen osalta toimintakulut alittuivat 2,0 miljoonalla eurolla, ja samalla toimintatuotot alittuivat 2,0 miljoonalla eurolla.

Henkilöstökulut jäivät huomattavasti arvioitua pienemmäksi henkilöstövajeen takia. Palveluiden ostoissa mm. vesi- jätevesimaksut toteutuivat suunniteltua pienempinä.

Tilinpäätös vuosi	Nettotulostavoite	Maanmyynnin nettotulot
2020	6,3 M€	8,7 M€
2021	4,4 M€	4,7 M€
2022	5,55 M€	8,4 M€
2023	4,2 M€	4,7 M€

Muita talouden tasapainottamiseen liittyviä haasteita:

Kaupunkikehityksen palvelualueella rakentamisen sakkaminen on hidastanut maan myyntiä. Järvenpään kaupungin talous on vuosia nojannut maanmyyntituloihin.

Kaupungin taloudelle maanmyyntitulojen väheneminen maanmyynnin hidastuessa on merkittävä taloudellinen riski.

Vuoden 2023 toimintakatteen alijäämä oli 103,0 milj. euroa, kun nettokäyttömenot olivat 258,5 miljoonaa euroa. Ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoja toimintakatteen alijäämä olisi 4,7 miljoonaa euroa heikompi.

Verotuloja kertyi vuonna 2023 yhteensä 123,9 miljoonaa euroa, mikä on 46,4 % vuoden 2022 kertymää vähemmän.

Valtionosuuksia kertyi yhteensä 18,8 miljoonaa euroa eli 26,1 miljoonaa euroa (58,1 %) edellistä vuotta vähemmän. Verorahoituksen muutos selittyy valtaosin hyvinvointialueen rahoitusratkaisulla.

Seuraavassa kuviossa esitetään verorahoituksen ja toimintakatteen alijäämän kehitys vuosina 2014–2023.

Kaupungin vuosikate on riittänyt poistojen kattamiseen 10 vuoden tarkastelujaksoilla vuosina 2014 ja 2020–2021 sekä 2023. Vuonna 2019 tulorahoitusta ei ole ollut käytettävissä lainkaan investointimenojen kattamiseen.

Vastaavasti investointeja ei ole pystytty kattamaan tulorahoituksella yhtenäkkään tarkastelujakson vuotena. Vuonna 2023 investointien tulorahoituksen tunnusluku on 92,6 %, mikä kertoo, että investoinneista 92,6 % on rahoitettu tulorahoituksella.

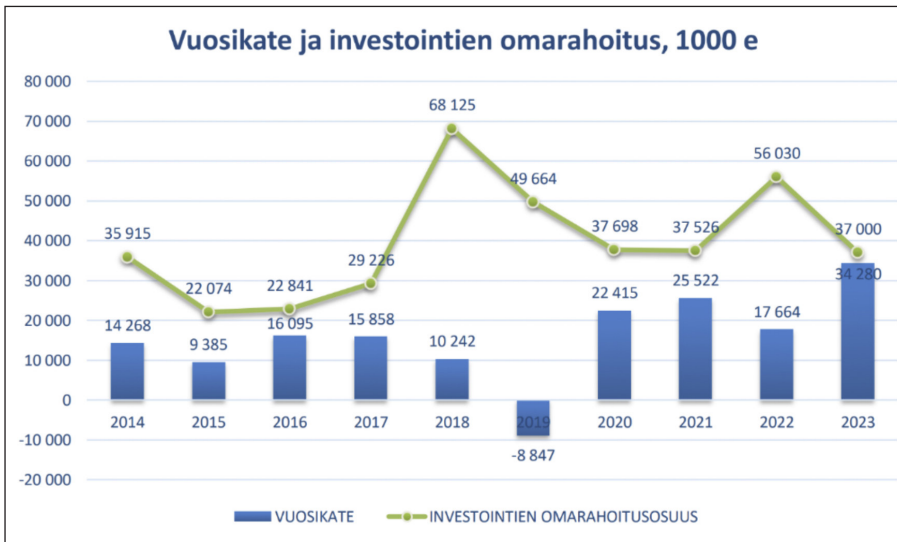
Seuraavassa kuviossa on esitetty vuosikate/poistot-% ja investointien tulorahoitus-% kehittyminen vuosina 2014–2023. Vuonna 2023 vuosikate kattoi poistot 140,2 %.

Toiminnan ja investointien rahavirran viiden vuoden kertymä on -104,7 milj. euroa. Toiminnan investointien rahavirta on ollut negatiivinen vuosia.

Vuonna 2023 se oli poikkeuksellisten rahoituserien vuoksi positiivinen, 4,7 milj. euroa. Tunnusluku on ollut sitä ennen positiivinen viimeksi vuonna 2010. Tunnusluku kertoo menojen ja tulojen jatkuvasta epätasapainosta.

Rahoitus ei ole riittänyt kattamaan kaupungin menoja ja selittää mittavaa velkaantumista.

Investointien tulorahoitus-% nousi 92,6 prosenttiin edellisen vuoden 2022 notkahduksesta (31,5 %).

Vuosikate muodostui oletettua paremmaksi sen ollessa 34,3 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Vuosikatetta parantavia valtionosuuksien liikamaksuja (4,1 miljoonaa euroa) peritään takaisin vuosina 2025–2027.

Lisäksi vuosikatetta paransi hyvinvointialueuudistusten aiheuttamat verohännät (12 miljoonaa euroa).

Mikäli kunnan vuosikate on vähintään tehtävien poistojen suuruinen, pidetään kunnan tulorahoitusta riittävänä.

Vuonna 2023 vuosikate riittää kattamaan poistot kokonaisuudessaan mutta nettoinvestointitaso ylitti poistotason ja vuosikatteen.

Tulevaisuudessa kaupungin korkea investointitaso lisää poistoja. Tilinpäätöksen mukaan investointitason madaltaminen ja sopeuttaminen tulorahoituksen tasoon on ollut merkittävässä roolissa pääomarahoituksen tarpeen hillitsemisessä.

Kaupungin lainakanta 31.12.2023 oli 254,8 M€. Lainaa/asukas on 5.481 euroa, kun vuonna 2022 oli 5.510 euroa/asukas.

Arvio kaupungin talouden tasapainosta ja suositukset

Järvenpään kaupungin talouden muutokset olivat myönteisiä vuodelle 2023 suurelta osin hyvinvointialueuudistuksen myötä. Vuoden 2023 toimintakate supistui 66 pro-

senttiä verorahoituksen supistuksessa samaan aikaan 46 prosenttia. Kokonaisuutena tulorahoitus pienentyi 48 prosenttia. Tätä kokonaisuutta kuitenkin vääristää vanhojen vuosien 12 miljoonan euron verotulotilitykset. Valtionosuuksien leikkaukset eivät ole olleet kuitenkaan tasapuolisia kuntien välillä ja Järvenpään kaupungin edunvalvontaa valtionosuuksien suhteen olisi syytä vahvistaa.

Tilinpäätös oli 9,9 miljoonaa euroa ylijäämäinen, joka oli selkeästi muutettua talousarviota parempi. Tulosta auttoi edellisten vuosien verohännät (12Me) ja valtionosuuksien liikamaksut (4,1Me). Ilman näitä poikkeuksia tulos olisi painunut alijäämäiseksi.

Suositus: Talouden suunnittelua tulisi jatkaa useamman vuoden päähän, jotta kriisikuntakriteerien täyttyminen voidaan välttää.

Lisäksi kaupungin edunvalvontaa valtionosuuksien suhteen olisi syytä vahvistaa.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi kaupungin talouden vahvistaminen edellyttää yhtäältä kestävästi investointitason saavuttamista, toisaalta maanmyynnistä ja maankäyttökorvauksista saatujen tulojen varmistamista.

5 Investoinnit ja hankinnat

Investoinnit

KAUPUNGISSA ON vuosittain päivitettävä investointiohjelma, jossa määritellään seuraavan kymmenen vuoden investointisuunnitelma.

Investointiohjelman pohjana käytetään väestöennusteen, markkina-tilanteen sekä toimintaympäristötietojen tarkastelua ja toteutus vaatii eri palvelualueiden yhteistyötä.

Ohjelmakauden kolmen ensimmäisen vuoden eli nk. toteutus-/rakentamisvaiheen aikana toteutettavista hankkeista on pääosin olemassa jo varsinainen investointipäätös, jossa on määritelty hankkeen kokonaisuudet ja hankkeen aikataulusuunnitelma.

Investointiohjelmaa päivitetäessä näihin toteutus-/rakentamisvaiheen hankkeisiin ei yleensä kohdistu muutoksia pl. tarvittavia määrärahojen siirtoja vuodelta toiselle.

Hankkeille edellisen talousarvio päätöksen yhteydessä hyväksyty määrärahat siirretään tarvittaessa käyttämättä olevaa määrärahaa seuraavalle vuodelle, jotta hanke saadaan valmiiksi.

Kaupungin investointimenot vuonna 2023 olivat 31,7 miljoonaa euroa, mikä oli 14,7 miljoonaa euroa vähemmän kuin talousarviossa.

Investointimenot jakautuivat seuraavasti: maa- ja vesialueet 1,107M€, talonrakennus 8,018M€, kunnallistekniikka 11,721M€, osakkeet ja osuudet 5,268M€, irtaimisto- ja ICT 1,770M€, kehitysinvestoinnit 0,309M€ sekä liikuntapaikat 3,483M€.

Investoinnit eivät toteutuneet talousarvioon nähden suunnitellusti ja investointimenot alittivat budje-

toidun maanmyyntiä ja talonrakennuksen kaupungin varikkohanketta lukuun ottamatta.

Tämä selittynee sillä, että aloittamattomia investointeja ei aloitettu ja ainoastaan sellaisia investointeja edistettiin, joilla turvattiin rakennusten kunnossa pysyminen.

Nämä talousarviopoikkeamat johtuvat uudiskohteiden hankeaikataulujen muutoksista.

Suositus: Investointeja suunniteltaessa tulisi tehdä huolellinen ennakkovaikutusten arviointi, jossa otetaan huomioon mm. tilojen monikäyttömahdollisuus, tilojen muunneltavuuden mahdollisuus tulevaisuudessa eri käyttötarkoituksiin sekä talouden kantokyvyn arviointi. Huomiota on syytä kiinnittää myös investointien rahoitusratkaisuihin (taselaina/leasing) sekä siihen, että talous mahdollistaa riittävän palvelutuotannon tason säilymisen ja kiinteistöhoitokulujen kattamisen.

Suositus: Investoinneille tulisi asettaa selkeät tavoitteet osana ennakoarviointia, ja investointien toteutumista tulisi arvioida jälkiseurannassa.

Suositus: Tulisi selvittää syyt, jotka aiheuttivat hankeaikataulujen muutoksia aloittamattomien investointien osalta, ja selvityksen perusteella varautua niihin tulevaisuudessa, jotta hankkeet eivät viivästyisi edelleen.

Talonrakennuksen nettoinvestointitoteuma jäi 57,4 prosenttiin suunnitellusta. Talousarviomuutoksia tehtiin -543 000 euroa alkuperäiseen suunniteltuun 13,7 miljoonaa euroon.

Allianssin investointibudjettien sijaan korjattiin 3,7 miljoonalla eurolla alaspäin, mutta siitä huolimatta budjetti alittui muutetusta talousarviosta 1,4 miljoonaa euroa toteuman ollessa 66,0 prosenttia suunnitellusta.

Vuonna 2023 valmistuneita talonrakennusinvestointeja olivat JYK:n (Järvenpään yhteiskoulu) uudisrakennus sekä Oinaskadun koulu ja päiväkotit.

Investointiohjelman mukaan **kehitysinvestointeihin** on vuosittain varattuna aiempaa pienempi määrärahatuottavuus- ja vetovoimainvestointeihin; 500 000 euroa vuodesta ja vuodesta 2027 alkaen 950 000 euroa.

Alkuvuosien määrärahaa on pienennetty, koska ICT-määräraha on jo sisällään tuottavuuden parantamiseen tähtäviä varauksia. Kehitysinvestoinnin määrärahoja on kuitenkin muutetussa talousarviossa nostettu 787 000 euroon siirto määrärahojen myötä.

Tästä määrärahasta jäi suurin osa kuitenkin edelleen käyttämättä toteuman ollessa 39,3 %.

Irtaimisto- ja ICT-investoinnit toteutuivat nettona noin 1,3 M€ muutettua talousarviota pienempinä toteuman ollessa 57 % suunnitellusta. Investointien alitukseen vaikuttivat muun muassa henkilövaihdokset.

Osakkeisiin ja osuuksiin ei tehty vuoden aikana talousarviomuutoksia. Osakkeisiin on kirjattu Keusoten kuntayhtymän tasearvon alaskirjaus kuntayhtymän purkauduttua.

Kirjaus perustuu Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialueen ja kuntajaoston marraskuussa 2023 antamaan lausuntoon, jonka myöhäisen julkaisuajankohdan vuoksi kirjausmuutosta koskevaa talousarviomuutosta ei tehty.

Maanmyynti on toteutunut hyvin toteuman ollessa 113 % tavoitellusta. Toteuma maa-alueiden tasearvojen muutoksista on 17 %, mikä tarkoittaa sitä, että maa-alueiden myyntikelpoisuuden parantamiseen on käytetty rahaa suunniteltua vähemmän ja maa-alueen kehittäminen on ollut suunniteltua kannattavampaa.

Maa-alueiden ostoihin liittyvät tasearvojen muutokset pitävät sisällään kaupungille ostetut uudet kiinteistöt sekä rakennusten purkukulut, joita ei rahoiteta käyttötaloudesta, vaan investoinneista.

Rakennusten purkuja oli suunniteltu toteutettavaksi vuonna 2023 yhteensä 1,7 miljoonalla eurolla. Ostojen toteutuminen (42,6 %) selittyy sillä, että rakennuksien pur-

kuihin käytettiin reilut 1,2 M€ suunniteltua vähemmän rahaa.

Kunnallistekniikan rakentamisen toteumassa päästiin yli valtuuston tavoitteen (75 %). Kunnallistekniikan merkittävimmät rakennushankkeet olivat Ainolan aluekeskuksen pohjoisten osien sekä radan itäisen puolen rakentaminen, Keskustan alueella Bulevardikorttelin ka-tualueiden loppuunsaattaminen ja Lehmustien pientaloalueella alkanut rakentaminen.

Kaupungin infrastruktuurin korjausvelka väheni noin 1,2 miljoonalla eurolla vuoteen 2022 verrattuna sen ollessa 20,3 miljoonaa euroa. Korjausvelka jäi kuitenkin tavoitteesta Sibeliuksenväylän peruskorjauksen siirryttyä vuodelle 2024.

Suositus: Korjausrakentamisen osalta tulisi seurata, että budjetti pysyy tavoitteessa jatkossakin, jotta korjausvelan määrä ei pääse kasvamaan entisestään.

Tilinpäätöksessä on mainittu investointiohjelman karsimisen haastavan kaupungin strategian mukaisten investointien toteuttamista ja samanaikaista infrastruktuurin korjausvelan vähentämistä ja uusien kasvuhankkeiden toteuttamista.

Liikuntapaikkainvestoinneista toteutui 50,9 % talousarviossa myönnettyistä investointimäärärahoista. Juholanmäen jäähdytyskontti sekä Keskustan liikuntapuistohanke eivät toteutuneet kokonaisuudessaan vuonna 2023, vaan valmistuminen siirtyi vuoteen 2024.

Hankinnat ja sopimukset

Hankinnat ovat kaupungin taloudessa merkittävä kuluerä. Laadukkaasti toteutetut kilpailutukset tuottavat laadukasta kaupunkiympäristöä, asumista ja palveluja ja toisaalta yhteisten varojen tehokasta käyttöä.

Järvenpäässä noudatetaan hankintalakia, ja pienhankinnoissa päivitettyä hankintaohjetta.

Vuonna 2023 hintojen nousu on näkynyt hankinnoissa, erityisesti palveluiden hinnoissa on ollut poikkeuksellisia korotuksia.

Kilpailutusten lisäksi sopimusten voimassaolon ja -ehtojen seuranta on tärkeää, jotta tuotteet ja palvelut saadaan sopimuksen ehtojen mukaisesti.

Sopimukset tulee kilpailuttaa uudelleen niin hyvissä ajoin, jotta ehdot pysyvät kaupungin kannalta edullisina ja toiminnan kannalta oleellisiin sopimuksiin ei tule katkoksia.

Kaupungissa on käytössä sopimushallintajärjestelmä ja toimittajahallintamalli. Kaupungin riskienhallintatoimenpiteiden raportoinnissa

nostettiin vuoden 2022 tilinpäätöksessä esiin mahdollisena riskinä sopimushallinnan ongelmat, kuten sopimusten laadinnan ja valvonnan prosessien osaamisvaje.

Sisäisessä tarkastuksessa ilmeni muutamia hankintoihin ja sopimustenhallintaan liittyviä kehittämiskohteita.

Talonstrategian investointien kohdalla hankintaprosessin seuraamisessa todettiin olevan käytössä edelleen riittämättömät työkalut, mikä teettää manuaalista työtä projektipäälliköille ja lisää riskejä.

Lisäksi kaupungin voimassa olevien puitesopimusten ohi on tehty jonkin verran hankintoja.

Sisäisessä tarkastuksessa ei saatu varmuutta, onko ajantasaiset hankintasopimukset tallennettu ohjeistusten mukaisesti sopimustenhallintajärjestelmään.

Hyvällä hankintaosaamisella on tärkeä merkitys onnistuneissa hankinnoissa.

Riskiarvioissa ja toisaalta henkilöstökertomuksessa korostuvat kiire ja osaamisvaje. Tilinpäätöksessä on tunnistettu koko kaupungin tasolla näiden aiheuttamat riskit valmistelun laatuun.

Hankintapalveluiden tiimi vastaa pääasiassa hankintalain kynnysarvot ylittävistä hankinnoista, mutta toimialoilla tehdään myös hankintoja ja vastataan sopimuksista ja niiden seurannasta.

Suositus: Kaupungin toiminnan tehokkuus edellyttää edelleen huomion kiinnittämistä hankintaosaamiseen ja resursseihin sekä sopimushallintaan, ja näihin liittyvien prosessien kehittämiseen.

On hyvä huolehtia, että kokonaisuudessaan hankintoihin ja sopimustenhallintaan on varattu riittävät resurssit, etenkin tilanteissa, joissa toimialoilla on merkittävää henkilöstövajetta.

Kaupungin strategisena tavoitteena on vastuullisuus, ja pyrkimyksenä on hiilineutraali Järvenpää vuoteen 2035 mennessä sekä jätteen kaupunki 2050 mennessä. Hankintoihin liittyen on määritelty viisi toimenpidettä, joista osassa on edistytty hyvin.

Kaupunkitekniikan puolella on sisällytetty hankintoihin ympäristökriteerejä ja ympäristövastuullisuus on huomioita puitesopimusten kilpailutuksissa.

Kuljetus- ja liikennehankintojen kilpailutuksiin sisällytetään energiankulutus, CO₂-päästöt ja EU-RO-päästöluokka vähimmäisvaatimuksina.

Työajoneuvoissa on tutkittu mahdollisuuksia sähkö- ja kaasukäyttöisiin ajoneuvoihin. Kaupungin hankintaprosessin ja ohjeistuksen kehittäminen sekä osaamisen lisääminen liittyen kestäviin ja vähähiilisiin hankintoihin ovat vielä työn alla.

Kiinteistöpuolella on tunnistettu, että kiinteistöjohtamisen malli on hajaantunut, mikä johtanut taloudellisten resurssien tehottomaan käyttöön. Kaupunginhallitus on käynnistänyt syksyllä 2023 allianssisopimuksen kokonaisuudistuksen tilaaja-palvelutuottajamallilla.

Tilaomistuksen henkilövaihdokset ja -vaje on hidastanut uudistuksen etenemistä. Tilaaja-tuottajamalli on tapa tuottaa palveluja siten, että julkinen toimija ei palkkaa palvelun tuottajia vaan tilaa palvelut yksityisiltä palvelutuottajilta markkinahintaan tarjousten pe-

rusteella ja valvoo ostajana palvelujen laatua.

Järvenpään kaupunkikonserni omistaa kokonaan Mestaritoiminta Oy:n. Vaikka Mestaritoiminta onkin yhtiöitetty, se ei ole yksityinen toimija ollessaan kokonaan kaupunkikonsernin omistuksessa.

Pelkkä tilaaminen kaupungin omistamalta yhtiöltä ei tarkoita markkinahintaa. Myös kaupungin valvoessa nykymuotoisen Mestaritoiminnan tuottamaa palvelua kaupunki tosiasiallisesti valvoo omaa, vaikkakin yhtiöön eriytettyä toimintaa.

Mahdollisten riskien tai tilatun palvelun virheestä vastaa lopulta kaupunki, joko suoraan taikka yhtiön omistajana.

Suositus: Kaupungin ja Mestaritoiminnan kiinteistöallianssin tarkoituksenmukaisuutta ja yhteistyön rakenteita tulee arvioida kriittisesti.

Epävarmat ajat Euroopassa ja maailmalla jatkuvat, mihin liittyy moninaisia taloudellisia ja toiminnallisia riskejä. Hankinnoissa ja sopimuksissa varautuminen on keskeinen osa kaupungin riskienhallintaa.

Kysymys: Millä tavalla hankinnoissa ja sopimustoiminnassa on otettu huomioon varautuminen erilaisiin poikkeustilanteisiin ja esimerkiksi yllättäviin hintojen nousuihin?

6 Kunta ja konsernipalvelut

TILINPÄÄTÖS 2023
TOIMINTAKERTOMUS

H1: Onnistumisia ja iloa mahdollistava työyhteisö						Tilinpäätös
Strategisen päämäärän mittarit	Lähtötaso	Tavoite 2026	Tavoite 2030	2023		
Ongelmatilanteessa saan tukea toisilta, ka. 1-5 (TYHY-kysely)	Uusi mittari	4	4,5	4,3		
Olen innostunut työstäni: muutaman kerran viikossa tai päivittäin, % (TYHY-kysely)	2020: 81 %	85%	90 %	79 %		
Voin vaikuttaa työtäni koskeviin asioihin, ka. 1-5 (TYHY-kysely)	2020: 3,6	4	4,3	3,6		
Työyhteisömme työskentelee tavoitteellisesti ja tuloksellisesti: melko tai täysin samaa mieltä, % (TYHY-kysely)	2020: 81,8 %	85 %	88 %	80,3 %		
Suosittelisi nykyistä työpaikkaa tuttavalle, % (TYHY-kysely)	2020: 74,2 %	75 %	80 %	74,2 %		
Järvenpään kaupunki on tai olisi houkutteleva työnantaja, ka. 1-5 (Imagotutkimus)	2021: 2,89	3,5	3,8	2,88		
Terveysperusteiset poissaolot, kalenteripäivää vuodessa/työntekijä (palkkajärjestelmä)	2020 13,6; 2021 12,6	11,5	10,5	15,9		
Olen tyytyväinen koko organisaation johtamistapaan % (TYHY-kysely)	2020: 3,2	3,5	3,8	3,2		

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	2023	2024	2025	2026	Vastuu	Tilinpäätös 2023
Työssä on aiempaa terveellisempää ja turvallisempaa			x		Henkilöstöjohtaja	Tietoturvatietoisuutta parannettiin osana jatkuvaa toimintaa tietosuojan ja tietoturvan kehittämisessä. Pulssisovellus Zeffi hankittu ja pilotti toteutunut. Tulokset raportoidaan keväällä 2024. Kuormittavien prosessien tunnistamisessa valmistelua jatketaan. Raskaita prosesseja pyritään keventämään osana hallintosääntöuudistusta. ●
Tavoitteellinen ja tuloksellinen työskentely vahvistuu yhteisellä tekemisellä	x	x	x	x	Henkilöstöjohtaja	Viestintäverkosto toimii yhteisöohjautuvasti. Työyhteisöviestinnän käsikirja on julkaisu- ja käyttöönnottovalmis. Johtoryhmätyöskentelyä kehitetty. Kehittämisen toimintamallia kehitetty, jalkautus tapahtuu kevään 2024 aikana. ●
Yhteisöohjautuvuuden toimintamalleja kehitetään	x	x			Henkilöstöjohtaja	VAKassa kehitetty tutkimuspohjaisesti malleja, jotka ovat käytössä kaikissa yksiköissä - malleja otetaan käyttöön myös opetuksessa. KONPassa kartoitettu yhteisöohjautuvuuden toimintamallien mahdollisuuksia ja luotu ketterä toiminnan kehittämismalli. Uusien toimitilojen tuomien yhteistyön mahdollisuuksien hyödyntäminen siirtyy TE-uudistuksen vuoksi. Roolien ja vastuiden täsmentäminen päätöksenteon sujuvoittamiseksi liittyy hallintosääntöuudistukseen ja on edelleen valmistelussa. ●
Yhteistyö kaupunkikonsernissa vahvistuu		x	x		Henkilöstöjohtaja	Valtuusto hyväksyi päivitettyt konserniohjeet ja omistajapolitiikan. Yhteisöedustajille ja vastuullisille viranhaltijoille järjestetään koulutusta vuonna 2024. ●

Yleistä

TAMMIKUUSSA 2023 noin 230 kaupunkikonsernin työntekijää muutti Bulevardikortteliin. Uuteen luotiin yhteiskehittelyn kautta toimintamalli, jossa jokaiselle työntekijälle on paikkansa.

Tilat ovat muuntojoustavat, joten työn luonteen muuttuessa tilojen käyttötarkoitusta voidaan muuttaa.

Tilojen käyttöaste on jäänyt vajaan ja tilankäytön tehostamista suunnitellaan 2024 osana työllisyysalueuudistukseen liittyviä tilatarpeita.

Samassa yhteydessä Seutulantaloon palvelupisteestä ja Järvenpää-talolla sijainneesta vapaa-ajan palvelupisteestä luovuttiin ja toiminta keskitettiin Järvenpääin-fooniin.

Hyvinvoinnin palvelualueen vapaa-ajan palvelupisteen sekä kaupunkikehityksen palvelualueen esikunnan henkilöstö siirtyivät konsernipalveluihin.

Konserniohje

Konserniohje oli vuodelta 2010, joka oli kuntalain uudistusten myötä vanhentunut. Tarkastuslautakunta oli kiinnittänyt asiaan huomiota useampana vuonna ja antanut asiasta päivityssuosituksen.

Kaupungin konserniohje on nyt päivitetty vuonna 2023 ja uusi ohje vastaa kuntalain määräyksiä.

Kaupunkistrategian sitovat toiminnalliset tavoitteet

Päämäärässä J1 molemmat sitovat tavoitteet, Edistämme osallisuutta

kaupungin toiminnassa ja Kulttuurijuurten hyödyntämistä lisätään kaupungin brändin rakentamisessa, ovat toteutuneet.

Päämäärän J2 sitova tavoite Houkuttelemme kaupunkiin työpaikkoja synnyttäviä yrityksiä on toteutunut.

Päämäärän H1 sitovat tavoitteet Tavoitteellinen ja tuloksellinen työskentely vahvistuu yhteisellä tekemisellä, sekä Yhteistyö kaupunkikonsernissa vahvistuu ovat toteutuneet.

Sen sijaan sitovat tavoitteet Työssä on aiempaa terveellisempää ja turvallisempaa sekä Yhteisöohjautuvuuden toimintamalleja kehitetään ovat toteutuneet vain osin.

Päämäärän P1 sitova tavoite Sähköistetään valikoidut asiointipalveluprosessit (Digitaaliset palvelut) on toteutunut.

Palaveri kaupungin työyhteisössä. Kuva Kapina Oy

Sen sijaan suurin osa P1 sitovista tavoitteista Henkilöstön osaamista vahvistetaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja tulevaisuuden vaatimuksiin, Kaupungin toiminnasta tuotettua tietoa hyödynnetään johtamisen ja arjen ratkaisujen pohjana, Lasten asemaa vahvistetaan kehittämällä lapsivaikutusten ennakkoarviointia ja järjestämällä LAVA-koulutusta sekä Toimintatavat keskittyneissä palveluissa ovat tarkoituksenmukaiset ja sujuvat ovat toteutuneet vain osin.

6.1 Kaupungin henkilöstö ja henkilöstön hyvinvointi

Strategiakorttien sitova tavoite H1 (Onnistumisia ja iloa mahdollista-va työyhteisö) toteutui tilinpäätöstietojen mukaan kahden mittarin mukaan aikataulussa, mutta kahden mittarin osalta toteutui osittain vuonna 2023.

Osaamisen kehittäminen

Koulutussuunnitelman mukaisesti 1–3 päivän pituisiin koulutuksiin henkilöstö on osallistunut yhteensä 787 koulutuspäivän verran.

Edelliseen vuoteen verrattuna määrä laski n. 28 %, jolloin koulutuspäiviä oli 1096 kpl. Määrä palautui vuoden 2021 tasolle.

Sisäisiin koulutuksiin osallistuminen laski edellisen vuoden 1 675 osallistumisesta 1203 osallistumiseen.

Kurssien keskipituus oli kasvanut 3,5 tunnista hieman yli 5 tuntiin, mikä osaltaan selittää kurseihin osallistumisten määrän vähentymistä.

Henkilöstön osaamista ja motivaatiota on pyritty tekemään näkyväksi aiempaa laajemmin ja

osaamisalusta (Skillhiven) käyttöönottoa on vahvistettu koko organisaatiossa.

Vuonna 2023 käyttäjämäärä oppimisalustalla kasvoi 1200 henkilöstä 1600 asiantuntijaan. Tämä kattaa lähes koko kaupungin henkilöstön.

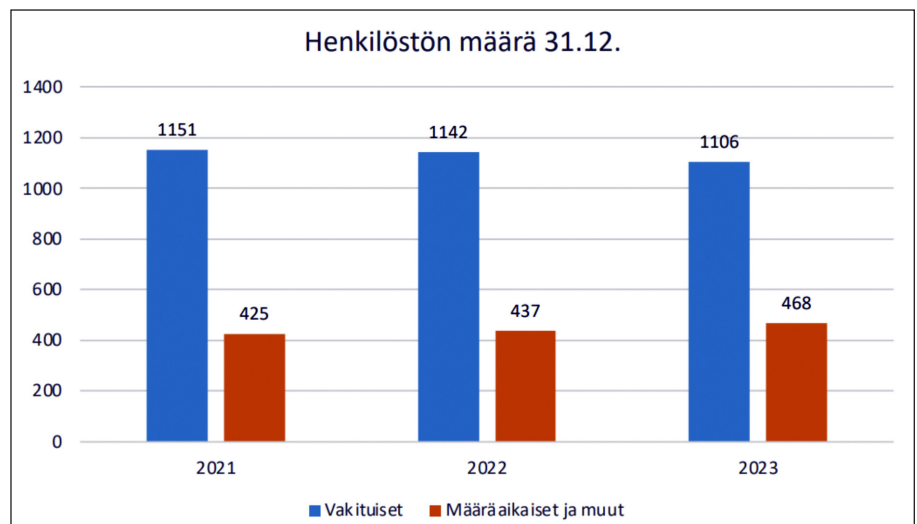
Henkilöstön saaminen alustalle mahdollistaa arvioinnin jatkossa, kohtaako sisäinen koulutustarjonta henkilöstön tarpeita.

Arvio: Tarkastuslautakunta pitää hyvänä henkilöstön kehittämiseen tehtyä panostusta ja sen vaikutuksia.

Kaupungin henkilöstön määrä ja henkilöstömenot

Kaupungin henkilöstön määrä on pysynyt edellisen vuoden tasolla, joskin vakinaisen henkilöstön määrä on aavistuksen laskenut ja määräaikaisen henkilöstön osuus vastaavasti kasvanut.

Trendinä, vuodesta 2019 henkilöstön määrä 1534 on sittemmin noussut tasaisesti ja oli 2023 päättyessä 1574 henkilöä.

Henkilöstön määrä joulukuussa 2023 palvelualueittain:

	Vakinaiset	Sijaiset	Muut määräaikaiset	Oppisopimukset	Työllistetyt	Yhteensä	Muutos
Konsernipalvelut ja tilaomistus	67	2	1	0	4	74	27,6 %
Opetus ja kasvatust	805	100	197	26	4	1132	-0,3 %
Hyvinvointi	151	14	108	1	5	279	-2,8 %
Kaupunkikehitys ja käyttöom.	67	0	6	0	0	73	-12,0 %
Järvenpään Vesi	16	0	0	0	0	16	-11,1 %
Yhteensä	1106	116	312	27	13	1574	-0,3 %

Kaupungin tarkemmasta organisaatiokaaviota ei ollut saatavilla, mm. HR-järjestelmäteknisistä syistä, eikä sitä ollut saatavilla arviointikertomuksen tueksi.

Näin ollen organisaatorakenteesta on ollut haasteellista saada kokonaiskuvaa. Esihenkilölle suoraan raportoivien määrää (span of control) arvioitiin palvelualueittain, henkilöstöjohtajalta saadun raportin perusteella.

Tarkastelussa kävi ilmi, että 26 (30 %) esihenkilöllä on suoraan alaisuudessaan alle 6 tiimiläistä ja niistä 13 (15 %) esihenkilöllä on vain 1-2 suoraa tiimiläistä.

Suositus: Organisaatorakenteen kehittämiseen, hallintaan ja johtamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Alkuperäisessä valtuustoon nähden sitovassa talousarviossa henkilöstömenot (ilman vesiliikelaitosta) TA 2023 olivat -68,33 miljoonaa euroa.

Lisätalousarviossa sitä muutettiin -3,52 miljoonalla eurolla, jolloin muutettu talousarvio MTA 2023 oli -71,85 miljoonaa euroa.

Tilikauden toteuma tilinpäätöksessä 2023 oli 73,14 miljoonaa euroa, jolloin toteuma-% oli 101,7 %.

Alkuperäinen talousarvio ylittyi 4,81 miljoonalla eurolla ja henkilös-

Henkilöstömenot 1000 €	2019	2020	2021	2022	2023
Konsernipalvelut	3 944	4 424	4 934	5 132	7 721
Tilaomistus		165	234	249	131
Pelastustoimi			76	74	0
Keski-Uudenmaan Sote	1 770	1 776	1 818	1 769	0
Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue	45 660	44 878	47 148	48 838	51 750
Hyvinvoinnin palvelualue	8 146	7 587	8 303	8 627	8 738
Kaupunkikehityksen palvelualue	5 401	5 224	5 516	5 162	4 418
Käyttöomaisuuden nettomyynti				457	382
Järvenpään Vesi	1 030	1 069	1 132	1 165	1 176
Yhteensä	65 950	65 123	69 161	71 473	74 316
Työllistämistuki	-214	-160	-86	-171	-159
Yhteensä	65 737	64 963	69 075	71 303	74 156

tökulut kasvoivat noin 2,84 miljoonaa euroa vuodesta 2022.

Kasvu vastaa kunta-alan palkan korotusten aiheuttaman kustannusvaikutuksen suuruutta, mikä oli vuonna 2023 keskimäärin 4,85 %.

Henkilöstökulujen osuus toimintakuluista oli tilikaudella 52,1 % (2022: 22,1 %) ja palvelujen ostojen osuus 31,0 % (2022: 67,1 %).

Kulurakenne muuttui täysin soite-muutoksen seurauksena vuoden 2023 alusta.

Vesiliikelaitos mukaan lukien henkilöstökulut olivat 74,32 miljoonaa euroa, jossa kasvua 4,0 % vuodesta 2022.

Joulukuussa 2023 Kaupungin henkilöstöstä naisia oli 1274 eli 81,0 % (2022: 80,6 %) ja miehiä 300 eli 19,0 % (2022: 19,4 %).

Työkyvyttömyyseläkemaksut, työterveyshuollon kustannukset ja sairauspoissaolot

Vuonna 2023 verrokkioorganisaatioiden keskimääräinen työkyvyttö-

myyseläkemaksu oli 0,97 % palkkakustannuksista.

Järvenpään kaupungin työkyvyttömyyseläkemaksu oli tätä alhaisempi, 0,64 % (KuEL+VaEL) palkkakustannuksista (2022: 0,45 %). Järvenpään työkyvyttömyyseläkemaksu on kääntynyt nousuun ja verrokkikuntien laskuun.

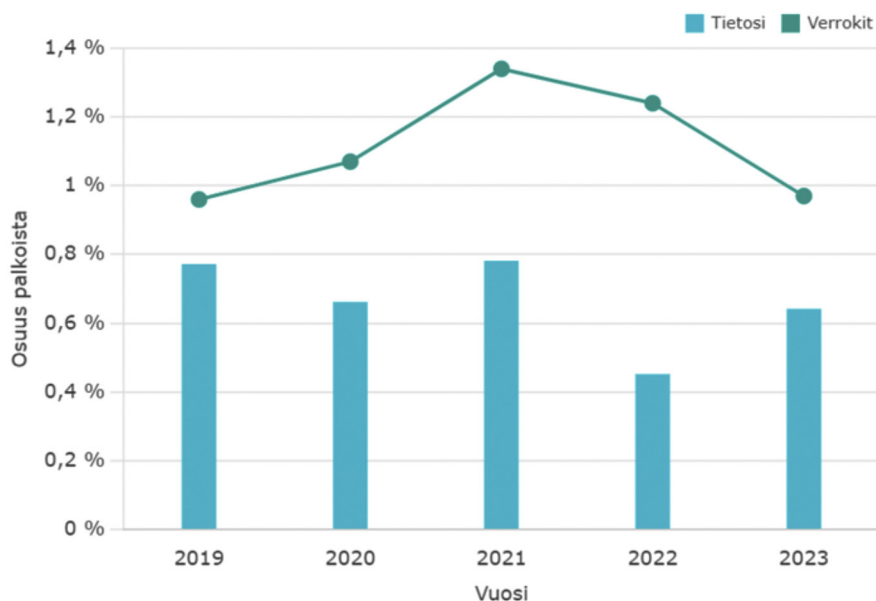
Jos trendit jatkuvat samanlaisina, Järvenpään työkyvyttömyyseläkemaksu ylittää verrokkikuntien työkyvyttömyysmaksut vuoden, kahden päästä.

Järvenpään kaupungin uudeksi työterveyshuoltokumppaniksi valittiin vuonna 2021 Suomen Terveystalo Oy.

Työterveyshuollon kokonaiskustannukset vuonna 2023 olivat yhteensä 870 052 euroa (2021: 361 527 euroa).

Kustannusten kasvu on kolmessa vuodessa ollut dramaattinen, 508 525 euroa (140,7 %). Lakisäänteisen, ennaltaehkäisevän työkykyä ylläpitävän työterveyshuollon

Työkyvyttömyyseläkemaksu

(Kelan KL I) osuus oli 561 952 euroa (2022: 314 773 euroa).

Kela korvausluokan II kustannukset olivat 217 528 euroa (2021: 81 507 euroa. 2022: 204 606 euroa).

Vuonna 2021 Järvenpään kaupungin työterveyshuollon sopimus ei ollut yhtä laaja sairaanhoidon osalta, mikä selittää osin eroa kustannuksissa.

Henkilöstökertomuksessa todetaan, että lakisääteisen ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus

(KL I) työterveyshuollon kaikista kustannuksista oli 55 %, mikä on hyvä suhde ja siinä mielessä tavoitteen mukainen.

Suositus: Työterveyshuollon kokonaiskustannusten hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Sama suositus oli myös vuoden 2022 arviointikertomuksessa.

Terveysperusteisten poissaolopäivien määrä laski -1,7 % edellisestä vuodesta.

Toisaalta vuoden 2022 olivat kasvaneet merkittävästi +26,9 % vuoteen 2021 verrattuna, joten sairauspoissaolojen määrä näyttää vakiintuneen aiempaa korkeammalle tasolle.

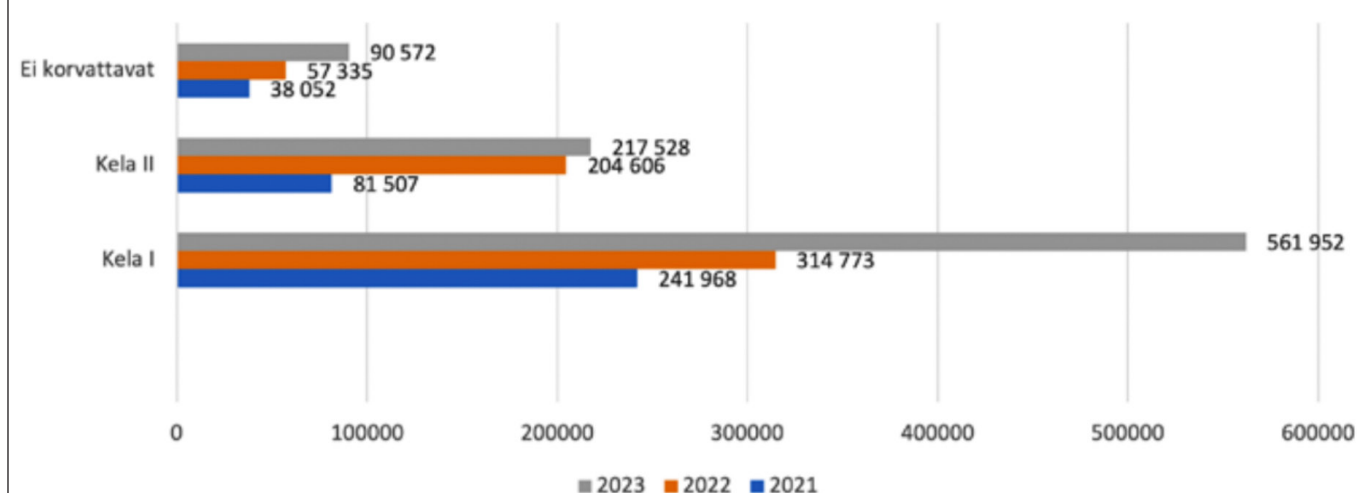
Vuonna 2023 poissaolo-% oli 4,7 % (2022: 4,8 %). Samaan aikaan sairauspoissaolot ovat polarisoituneet enemmän, 29 % henkilöstöllä ei ollut lainkaan sairauspoissaoloja (2022: 14 %).

Suositus: Sairauspoissaolojen syitä tulisi seurata ja ehkäiseviä toimenpiteitä vahvistaa.

Mielenterveyden häiriöihin liittyvät sairauspoissaolot määrä oli jo aiemmin ohittanut tuki- ja liikuntaelin-sairauksista johtuvien poissaolojen määrään.

Kasvaviin mielenterveyden häiriöihin on useita eri syitä. Kaikki syyt eivät johdu työelämästä, mutta työelämän täytyisi olla sellaista, että työn tekemisen toimintatavat, in-

Työterveyshuollon kustannukset

tensiteetti, johtaminen ja työyhteisöiden toiminta tukisivat työntekijöiden mielenterveyttä.

Tämän lisäksi Järvenpään kaupunki on pilotoinut ainakin vuonna 2022 henkilöstölleen matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää Mindy-mielenhuoltopalvelua. Vuoden 2023 henkilöstökertomuksessa Mindy-valmennuksesta ei kuitenkaan ole mainintaa.

Työturvallisuus ja työtapaturmat

WPRO-järjestelmään tehtyjen työturvallisuusilmoitusten määrä 1347 nousi 2,7 % vuodesta 2022 (1311). Osa ilmoitusten määrän kasvusta

voi liittyä siihen, että henkilöstöä on rohkaistu tekemään ilmoituksia aktiivisesti uhkatilanteista ja epäasiallisesta kohtelusta.

Korvattujen työpaikkatapaturmien lukumäärä kasvoi hieman. Fennia aloitti Järvenpään tapaturmavakuuttajana 1.4.2023 alkaen ja vuoden 2023 tilastot yhdistettiin aikaisemman tapaturmavakuuttajan tilastoihin kauden vaihduttua kesken vuoden.

Tapaturmavakuutuskeskuksen tilastojen valossa kehitys on saman suuntaista koko kuntasektorilla.

Vaihtuvuus ja eläköitymiset

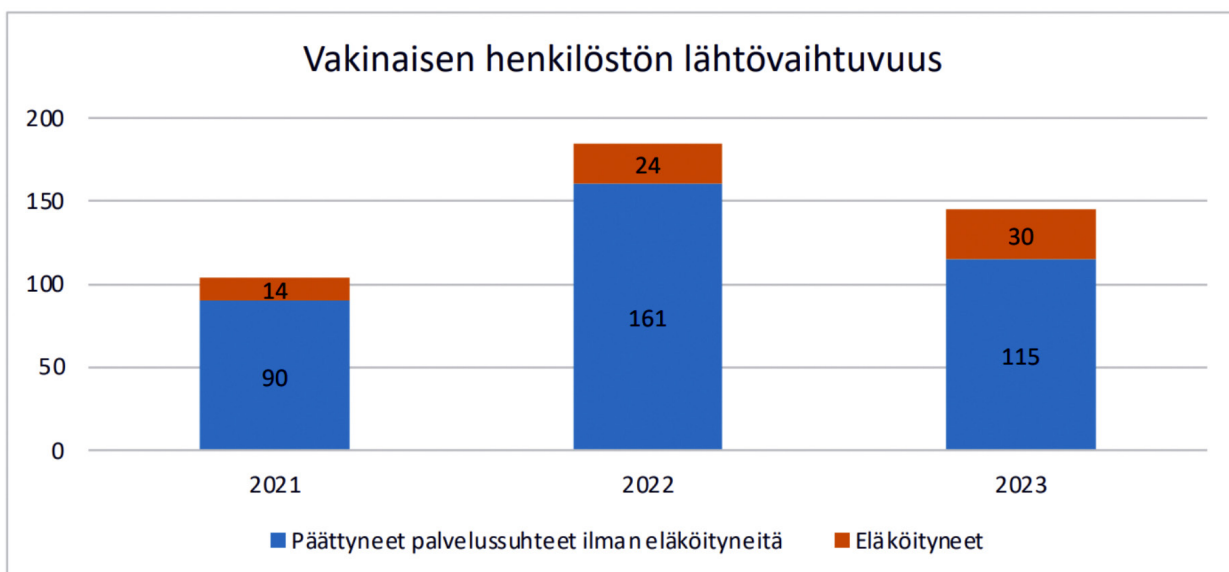
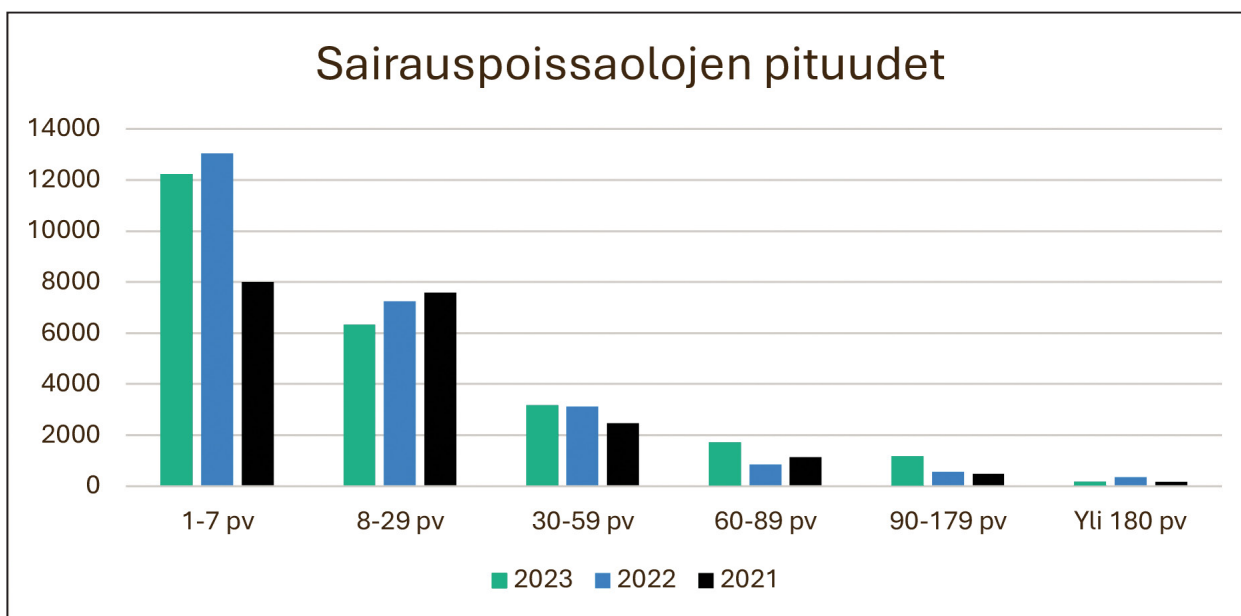
Vaihtuvuus eläköitymiset huomi-

oiden on ollut vuoden 2023 aikana 13,1 %. Se on normalisoitunut vuoden 2022 tasosta.

Vuonna 2023 vanhuuseläkkeelle siirtyi 30 henkilöä. Vuosittainen eläkepoistuma tulee olemaan keskimäärin noin 45 henkilöä.

Kaupungin palveluksesta poislähtevien henkilöiden mielipiteitä

Suositus: Toimintaa tulisi vahvasti kehittää siten, että lähtöhaastattelu tulisi huomioitua työ-suhteen päättyessä.

kartoitetaan lähtökyselyjen avulla.

Työntekijöiltä tiedustellaan lähtökyselylomakkeessa, miten tyytyväisiä he ovat olleet työtehtäviin, työyhteisöön, kehittymismahdollisuuksiin sekä palkkaukseen.

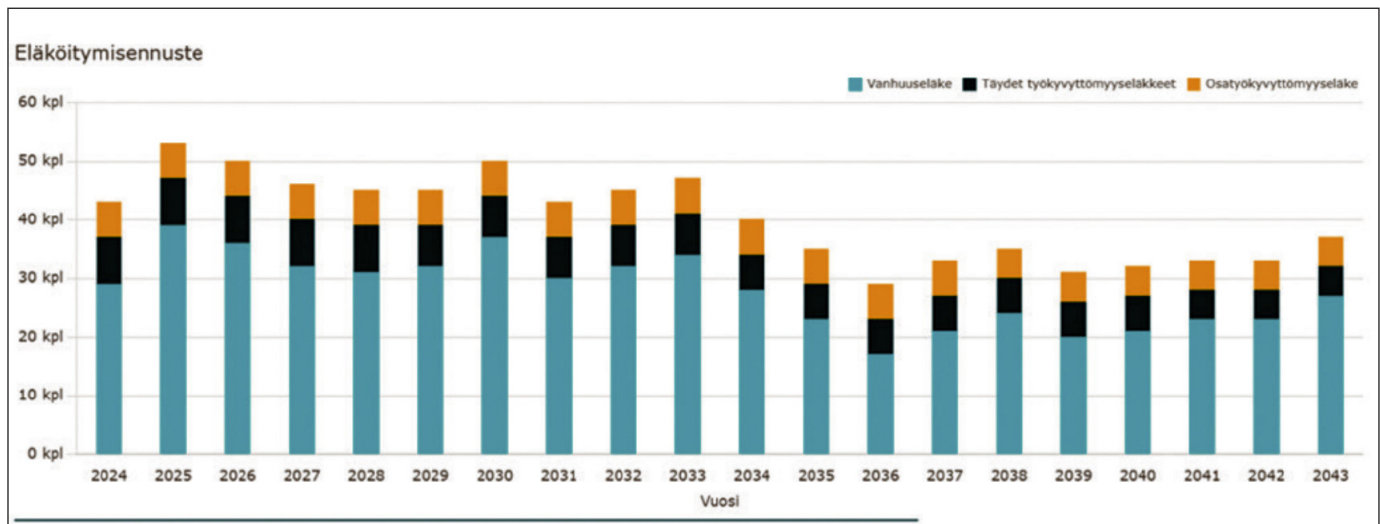
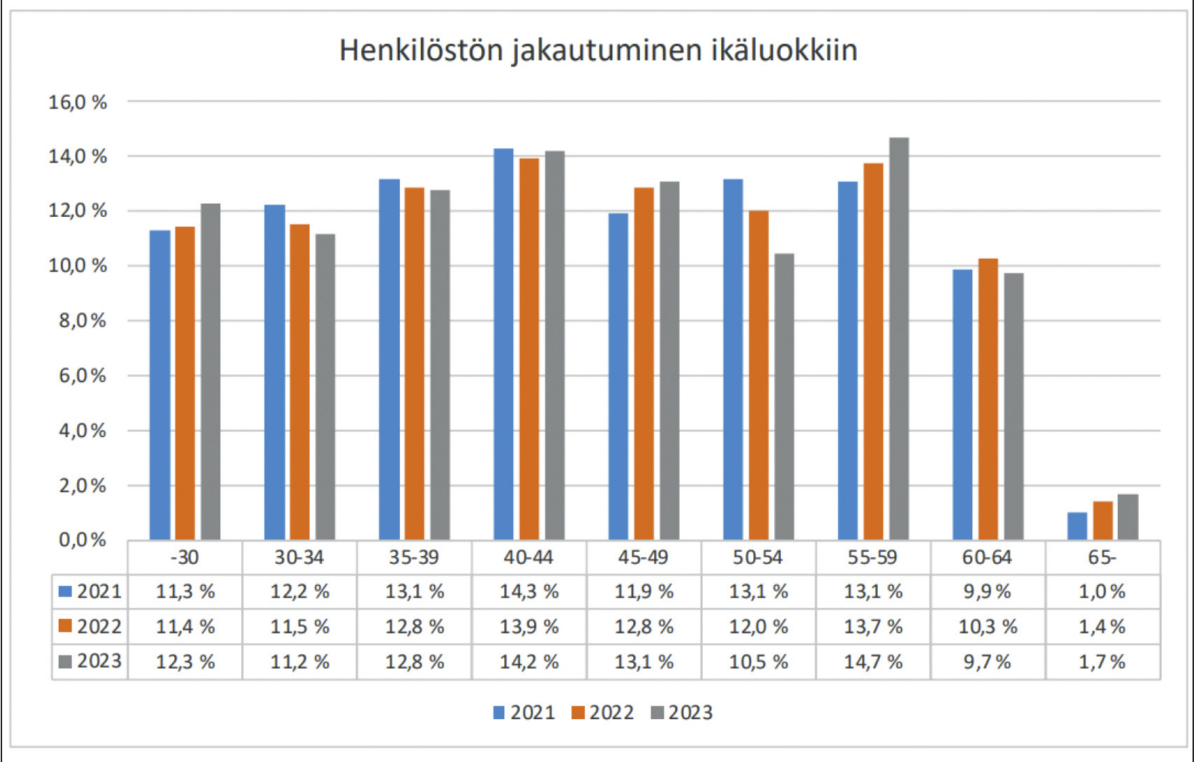
Lähtökyselyn täytti 17 henkilöä vuonna, mikä oli vain 12 % lähteneistä (2022: 23 %). Vastaamisaktiivisuus on selvästi pudonnut aiemmasta ja näin vähäisellä otannalla ei voi tehdä luotettavia johtopäätöksiä kehityskohteista.

Henkilöstöhallinnolle ja esihenkilöille tehtiin laaja henkilöstökysely vuonna 2022, missä kerättiin tietoa henkilöstön työhyvinvoinnista.

Vuoden 2022 henkilöstökertomuksessa todetaan, että esihenkilöt ja tiimivastaavat on ohjeistettu käymään tiimiläistensä kanssa yksi kehityskeskustelu ja palautekeskustelu tai tavoitekeskustelu ja tuloskeskustelu yksiköstä riippuen, sekä tiimin yhteisen keskustelun.

Kysymys: Kuinka henkilöstökyselyn tuloksia on hyödynnetty vuoden 2023 aikana, millaisia kehityssuunnitelmia sen perusteella on yksiköissä tai tiimeissä tehty?

Järvenpään kaupungin henkilöstön keski-ikä vuonna 2023 oli 44,3 vuotta.

7 Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue

TARKASTUSLAUTAKUNTA on tutustunut varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden toimintakertomuksiin sekä viranhaltijoiden esityksiin.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue on hyvinvointialueuudistuksen jälkeen kaupungin suurin menoerä. Oppilashuolto siirtyi hyvinvointialueelle vuoden 2023 alusta lähtien.

Palvelualueella tehdään kaupungin tulevaisuuden kannalta olennaisen tärkeää työtä.

Palvelualueen alkuperäisen talousarvion toimintakate oli 76,809 Me. Vuoden 2023 aikana palvelualueelle tehtiin kolme lisätalousarviota palkkaratkaisun sekä kasvaneen palvelutarpeen vuoksi, yhteensä 2,333 Me.

Toimintakate kolmen talousarviomuutoksen jälkeen oli vuonna 2023 79,142 Me ja lopullinen toteuma 80,638 Me.

Opetuksen ja varhaiskasvatuksen palvelut tuotetaan Järvenpäässä edullisesti suhteessa lähikuntiin.

Lasten kokonaismäärä kunnallisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa pysyi vuonna 2023 suunnilleen samana kuin vuonna 2022.

Opetuspalveluissa sen sijaan oppilasmäärät kasvoivat, mikä lisäsi mm. henkilöstö-, opetusväline-, materiaali- ja ateriakustannuksia.

Lisätalousarvioista huolimatta opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen talousarvio ylittyi 1,5 Me.

Ylitys syntyi pääasiassa henkilöstökuluista, jotka kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 5,9 % eli 2,9 Me. Lukuisat lakimuutokset, Ukrainan sota, kasvanut palvelutarve, hintojen nousu ja kasvanut tuen tarve

ovat lisänneet palvelualueen toimintakuluja yli budjetoidun.

Lisäksi palvelualueen toimintatuottojen toteuma oli 12,6 % pienempi vuoteen 2022 verrattuna, mikä johtui ennen kaikkea myynti- ja hanketuottojen merkittävästä pienemisestä.

Vuonna 2023 kalustetiimi aloitti toimintansa, ja toiminta on säästännyt käyttötalouteen kohdistuvia kuluja, mikä on tässä taloustilanteessa hyvä suunta.

Lasten ja nuorten pahoinvoinnin kasvu haastaa opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen toimintaa.

Lisäksi joka neljäs oppilas perusopetuksessa tarvitsee oppimiseen erityistä tukea, mikä on suuri määrä oppilaista.

Kokonaistilanne tuottaa haasteita henkilöstön työhyvinvoinnille ja kasvavia kustannuksia kaupungille opetuksen järjestäjänä.

7.1 Strategiset päämäärät ja mittarit

Valtuuston asettamien tavoitteiden toteutumista on tarkasteltu kaupungin toimintakertomuksessa.

Valtaosa opetuksen ja kasvatuksen palvelualueelle asetetuista ta-

J3: Yksilöllinen huomioiminen					Tilinpäätös		
Strategisen päämäärän mittarit	Lähtötaso	Tavoite 2026	Tavoite 2030	2023			
Kelpoisen henkilöstön osuus perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstöstä, % (pl. ohjaajat/avustajat/hanketyöntekijät/sivutoimiset tuntiopettajat)	20.9.2021: PO 87 % 30.4.2021: VAKA 91 %	PO 90 % VAKA 93 %	PO 93 % VAKA 95 %	PO 83 % VAKA 77 %			
Lapseni oppimista tuetaan riittävästi, ka. 1-5 (perusopetuksen huoltajakysely)	2021: 3,8	4,0	4,3	3,7			
Lapseni kasvua, kehitystä ja oppimista tuetaan riittävästi ja oikea-aikaisesti, ka. 1-5 (VAKAn huoltajakysely)	2022: 4,3	4,5	4,7	4,3			
Positiivinen mielenterveys-mittarin pistemäärä asteikolla 7-35p, ka. (Terve Suomi)	2020: 24,1	25	26	Ei saatavilla kuntakohtaista tietoa. Keski-Uusimaa 2022: 23,8 %			
Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus, % (Terve Suomi)	56,5 %	60 %	65 %	Ei saatavilla kuntakohtaista tietoa. Keski-Uusimaa 2022: 51,7 %			
Tyytyväinen elämäänsä, % *PO 4. ja 5. lk	2021: 83,4 %;	85 %;	86 %;	82,2 %;			
Tyytyväinen elämäänsä tällä hetkellä, % *PO 8. ja 9. lk; lukio; aol (KTK)	64,7 %; 69,3 %; 68 %	66 %; 70 %; 70 %	70 %; 72 %; 72 %	65,1 %; 62,9 %; 61,7 %			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	2023	2024	2025	2026	Vastuu	Tilinpäätös 2023	
Ketteriä palvelurakentelua ja prosesseja vahvistetaan oikea-aikaisen tuen mahdollistamiseksi.	x	x	x	x	OPKA-johtaja	Tuen prosessikuvaukset ja palvelupolut päivitetty. Myös nivelvaiheiden tiedonsiirtoprosessia kehitetty.	●
Varhaisen tuen osaamista ja ennaltaehkäiseviä palveluita vahvistetaan opetuksen ja kasvatuksen palveluissa. Tuen tarpeen alkuvaiheessa yleisellä tuella pystytään vastaamaan laajasti ja oikea-aikaisesti tuen tarpeisiin.	x	x	x	x	OPKA-johtaja	Vahvistettu henkilöstön arjen osaamista yleisen tuen menetelmien käytöstä.	●
Lasten varhaisesta tukea edistetään kouluttamalla henkilöstöä ja rekrytoimalla kelpoisia työntekijöitä.	x	x	x	x	OPKA-johtaja	Tuen tarpeet tunnistettu. Tuen kohdentamista sekä menetelmien osaamista kehitetty koko henkilöstön konsultoinnilla ja koulutuksella.	●
Järjestämme ohjausta ja neuvontaa sitä tarvitseville mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.	x	x	x	x	HYVO-johtaja	Liikkumis- ja elintapaneuvonnan, Järvenpään Opiston opiskelija-ohjauksen ja digineuvontapalveluiden toimenpiteitä ei pystytty nykyresursein toteuttamaan. Kaupunki luopui digituverkoston vetovastuusta. Keusote ei järjestänyt Marak-mallin koulutuksia.	●
Kansallisen lapsistrategian tuloksia, hankkeita ja rahoitusmahdollisuuksia hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tukemaan kaupungin HYTE-työtä.	x	x	x	x	HYVO-johtaja	Lapsiperheille maksuton Kulttuurikukulan kuhinat -tapahtuma. Kulttuuripalveluiden Taidetestaajat -konsepti tavoitti 2200 lasta ja KUPO-toiminta tuhansia peruskoululaisia. Museon pedagogiset pajat eri ikäisille. Liikuntasalien maksullisuudesta laadittu ennakkoarviointi. Puheeksiottava kunta – hyvinvointivat perheet –mallia pilotoitu ja koulutettu. Kouluunorisotyön ja lapsiperhepalvelujen yhteistyötä OPKAan tiivistetty.	●
Painotetaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointiin sekä lasten oikeuksien teemoja osana Terve kunta -verkoston toimintaa.	x	x	x	x	HYVO-johtaja	Lapsille ja perheille järjestettiin liikunta- ja kulttuuritapahtumia, joita toteuteti suunniteltua vähemmän säästöjen vuoksi. Taidetestaajat-hanke, koululaikonsertit ja KUPO-toimintaa lapsille. Kohtaavaa ja jalkautuvaa nuorisotyötä lisätty. Järke-hankkeessa tavoitellaan rikoksilla oireilevia nuoria. Pelitalo on tavoittanut ukrainalaisia nuoria.	●

Huomioita palvelualueelle asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

voitteista liittyy kaupungin strategiaan kirjattuun päämäärään kaupunkilaisten yksilöllisestä huomioimisesta.

Strategiaan on kirjattu: “Tuemme oikea-aikaisesti ja tarpeen mukaisesti elämän eri vaiheissa. Järvenpäässä varttuvat lapset ja nuoret saavat parhaan mahdollisen perustan tulevaisuuden rakentamiseen. Mahdollistamme hyvinvointia lähökohdista riippumatta.”

Strategiselle päämäärälle yksilöllisestä huomioimisesta on asetettu mittarit, joista kaikissa on havaittavissa joko laskua tai tilanne on pysynyt samana suhteessa lähtötasoon, eli vuoteen 2021 nähden.

Mittarit tuovat esille, että kelpoisen henkilöstön osuus perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen henkilöstöstä on vähentynyt.

Perusopetuksessa lasten oppimisen tukeminen ei ole juurikaan muuttunut huoltajille lähetetyn kyselyn mukaan.

Opetuksen ja kasvatuksen vuoden 2023 toimintakertomuksessa todetaan, että perheillä ei ole edelleenkaan riittävästi oikea-aikaisia tukipalveluita.

Koululääkärille, perheneuvolaan, nuorisoasemille ja erikoissairaanhoidon joutui jonottamaan kuukausia.

Mittareiden tuloksista nähdään, että lasten ja nuorten mielenterveyttä, tyytyväisyyttä elämään ja elämänlaatua mitattavissa kohdissa on laskua lähtötalanteeseen nähden (taulukko alla).

Toimintakertomuksessa viranhaltijan tekemän arvion mukaan kaikki valtuuston palvelualueelle asetamat tavoitteet ovat toteutuneet (taulukot yllä ja alla).

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, ovatko toimenpiteet olleet tarpeeksi vaikuttavia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin, kun strategiamittareiden tulokset näyttävät heikkenevää trendiä.

Samalla on hyvä huomioida, että vuonna 2023 on eletty strategiakauden alkua, ja tavoitteisiin pyritään kolmen vuoden aikajänteellä.

7.2 Henkilöstön hyvinvointi

Opetuspalveluissa iso osa työturvallisuusilmoituksista liittyy henkilökunnan kohdistuneeseen väkivaltaan.

Vuonna 2023 laadittiin ohjeistus uhka- ja väkivaltatilanteisiin, mikä on tärkeä edistysaskel. Lisähenkilöstöä jouduttiin palkkaamaan edellisvuoden tapaan akuutteihin tilanteisiin.

Opetuspalveluissa sijaisten ja määräaikaisten määrä on kasvanut suhteessa vakituisiin. Haasteena on, että määräaikaiset tulevat kaupungille taloudellisesti halvemmaksi, mutta heidän perehdyttämisensä tehtäviin voi vaikuttaa vakituisen työssä jaksamiseen.

Kelpoisen henkilöstön saatavuuden haasteet varhaiskasvatuksessa jatkuivat.

	Varhaisen tuen osaamista ja ennaltaehkäiseviä palveluita vahvistetaan opetuksen ja kasvatuksen palveluissa. Tuen tarpeen alkuvaiheessa yleisellä tuella pystytään vastaamaan laajasti ja oikea-aikaisesti tuen tarpeisiin.	Vahvistetaan arjen osaamista yleisen tuen menetelmien käytöstä.	1	Vakassa on järjestetty yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen henkilöstölle vasukahviloita, joissa on käyty läpi varhaiskasvatussuunnitelman mukaisen toiminnan toteuttamista. Varhaiskasvatuksen erityisopettajien määrää on lisätty, jotta lasten tuen tarpeisiin pystytään tarttumaan mahdollisimman varhain. Opetuksessa on henkilöstön koulutusten ja mm. erityisopettajien tapaamisten kautta vahvistettu yleisen tuen osaamista. Opetushenkilöstöllä on käytössään pedagogisen tuen keinot kolmiportaisessa tuessa -ohjeet, joilla varmistetaan yleisen tuen toteutumista. Konsultoivan erityisopettajan resurssin lisäämisellä on pystytty aiempaa jalkautuvampaan ja rinnalla kulkevaan työhön kasvattajien tueksi vahvistamaan arjen osaamista.
H1	Yhteisöohjautuvuuden toimintamalleja kehitetään.	Vakassa luodaan kestävä rakenteet yhteisölliselle toiminnalle ja hyödynnettäväksi myöhemmin koko OPK:assa.	1	Varhaiskasvatuksessa yhteisöohjautuvuus on otettu laajasti käyttöön toiminnassa, johdossa ja hallinnossa. Kaikki vakan työntekijät käyvät verkkokoulutuksen, yhteisöohjautuvuus on ollut osa kaikkien varhaiskasvatustyöntekijöiden kehittämispäiviä ja kaikissa toimipisteissä on kokeiltu yhteisöohjautuvia työmenetelmiä kuten parvimallia ja neuvonpitoa. Näitä työtapoja on sovellettu myös johtamisen ja hallinnon kehittämisessä.
P1	Lasten asemaa vahvistetaan kehittämällä lapsivaikutusten ennakoarviointia ja järjestämällä LAVA-koulutusta henkilöstölle ja luottamushenkilöille.	Nostetaan lapsivaikutusten arvioinnin merkitystä OPK:an päätöksenteossa.	1	Opetuksen hallinto on osallistunut LAVA-koulutukseen.
T1	Tilatehokkuus paranee.	1) Toiminnalliset suunnitteluohjeet 2) Täyttö- ja käyttöasteiden optimointi, seuranta ja vaikutusten arviointi	1	Varhaiskasvatuksessa on otettu käyttöön ennakoiva ryhmien suunnittelu, jossa huomioidaan lähipäiväkotiperiaate, eheän opinpolun toteutuminen, maksimitilakapasiteetin hyödyntäminen ja ryhmien muodostaminen lasten tarpeiden ja henkilöstön osaamisen mukaan. 1) Tilasuunnitteluohjeita työstetty ja työstämistä jatketaan 2024:2) opetuksen osalta kesken seurannan ja vaikutusten arvioinnin osalta. Vakan osalta seuranta systemaattista 2022 käyttöön otetun asiantietojärjestelmän myötä vaikutusten arviointi jatkuu säännöllisesti.

Sitovat toiminnalliset tavoitteet 2023–26 ja niiden toteuma

Päämäärä	Valtuuston nähdn sitovat strategiset tavoitteet 2023-26	Lautakuntaan nähdn sitovat toimenpiteet 2023	Toteuma	Toteutetut toimenpiteet ja perustelut poikkeamille
J1	Edistämme osallisuutta kaupungin toiminnassa.	Lisätään henkilöstön osaamista lasten osallisuudesta ja sen keinoista.	1	Varhaiskasvatuksen ja opetuksen hallinnon henkilöstö on osallistunut lapsivaikutusten arviointi - koulutukseen. Olemme mukana kaupunkitasoisissa osallisuusverkostossa.
J3	Kansallisen lapsistrategian tuloksia, hankkeita ja rahoitusmahdollisuuksia hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tukemaan kaupungin HYTE-työtä.	Seurataan ja hyödynnetään kansallisen lapsistrategian tarjoamia mahdollisuuksia.	1	Lapsistrategian työtä ja tuloksia on seurattu aktiivisesti ja lähdetty kehittämään Järvenpään mallia.
	Ketteriä palvelurakenteita ja prosesseja vahvistetaan oikea-aikaisen tuen mahdollistamiseksi	Tuen prosessikuvaukset ja palvelupolkujen päivittäminen (ml. nivelvaiheiden tiedonsiirtoprosessia kehitetään)	1	Yhteistyöhön varhaiskasvatuksen ja opetuksen esihenkilöiden sekä muiden keskeisten toimijoiden välille on luotu säännölliset rakenteet yhteisten toimintamallien varmistamiseksi. Tuen prosessit on pääsääntöisesti kuvattu. Tiedonsiirron rakenteita ohjeistettu tarkemmin.
	Lasten varhaista tukea edistetään kouluttamalla henkilöstöä ja rekrytoimalla kelpoisia työntekijöitä.	Tuen tarpeiden tunnistaminen, tuen kohdentaminen sekä menetelmien osaaminen koko henkilöstön konsultoinnilla ja koulutuksella.	1	Kasvun ja oppimisen tuen hankkeella palkatun konsultoivan erityisopettajan työpanos on ollut vaikuttava sekä lasten tuen tarpeen kohdentamisessa että henkilöstön työkyvyn tukemisessa. Haastavien kasvatustilanteiden ennakoivaa työtä on aiempaa tehostetummin koulutettu sekä vakan että opetuksen henkilöstölle. Opetuksessa tehostettu tuen tarveperäistä kohdentamista ja koulutusta tulossa.
	Painotetaan lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin sekä lastenoikeuksien teemoja osana Terve kunta -verkoston toimintaa.	Osallistumme tapahtuman järjestämiseen	1	

Haasteeseen vastattiin muun muassa ottamalla käyttöön sosionomin tehtävänimike ja palkkaamalla ensimmäiset sosionomit, toteuttamalla palkkaohjelmaa, satsoamalla rekrymarkkinointiin erityisesti somessa, mahdollistamalla työn ohessa opiskelu ja vahvistamalla osallistavaa johtamiskulttuuria yhteisöohjautuvuushankkeen myötä.

Johtamista kehitetään koko palvelualueella yhteisöohjautuvuuden ja valmentavan johtajuuden mukaisesti.

Varhaiskasvatustalouksissa sekä työyhteisöt, johto että hallinto ovat sitoutuneita yhteisöohjautuvuuteen, ja tulokset tästä näkyvät henkilöstökyselyissä erityisesti omaan työhön vaikuttamisessa ja lupana kokeilla matalalla kynnyksellä uusia toimintamalleja.

Opetuspalveluissa sen sijaan yhteisöohjautuvuutta on vasta harjoiteltu. Malli ollaan myöhemmin otamassa laajemmin käyttöön myös opetuksen puolella.

7.3 Lasten osallisuus

Yksi valtuuston nähdn sitovista tavoitteista on osallisuuden edistäminen, ja lautakunnassa toimenpiteeksi on määritelty henkilöstön

osaamisen lisääminen lasten osallisuudesta ja sen keinoista. Henkilöstöä on osallistunut lapsivaikutusten arviointi -koulutukseen, ja lukuvuoden aikana kouluilla on kiertänyt kaupungin osallisuuden asiantuntija pitämässä osallisuustunteja.

Lasten osallisuuden arviointiin kaupungilla ei ole varsinaisia mittareita. THL:n vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä tarkasteltiin osallisuuden kokemusta eri ikäryhmissä. Lukio-opiskelijoista osallisuutta koki 70,3 % (2019: 77,8 %, 2021: 73,2 %).

Järvenpäässä huonoiten osallisuutta kokivat ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat, joista vain 60,4 % (2019: 63,9 %, 2021: 62,1 %) koki kuuluvansa itselleen merkitykselliseen yhteisöön tai ryhmään. Yläkoulun 8. ja 9. -luokkalaisten osuus oli 60,7 % (2019: 74,8 %, 2021: 63,9 %)

7.4 Kasvava palvelutarve

Joka neljäs oppilas perusopetuksessa tarvitsee oppimiseen erityistä tukea, mikä on suuri määrä. Lasten ja nuorten pahoinvoinnin kasvu tuottaa haasteita henkilöstön työhyvinvoinnille ja kasvavia kustannuksia kaupungille opetuksen järjestäjänä.

Vaikeassa taloustilanteessa on pyritty löytämään keinoja lasten ja nuorten oppimisen tukeen. Esimerkiksi kahden konsultoivan erityisopettajan työpanos on koettu vaikuttavaksi erityisesti haastavampien ongelmien ratkaisussa.

Suositus: Opetuksen ja varhaiskasvatuksen palvelualueen tilojen käyttöä tulisi tehostaa edelleen.

Toinen opettaja on tällä hetkellä palkattu hankerahoituksella. Pysyvää ja jopa kasvavasta tarpeesta johtuen olisi tärkeää löytää pysyvä rahoitus tälle vaikuttavaksi todetulle työlle.

7.5 Lapsivaikutusten arvioinnista

Toiminnallisissa tavoitteissa painotetaan lasten osallisuuden vahvistamista ja lapsivaikutusten arviointia (LAVA) osana palvelualueen päätöksentekoa.

Suositus: Päätöksenteossa tulisi huomioida, että palvelutarpeen kasvu lähivuosina kohdistuu pääasiassa varhaiskasvatuspalveluihin ja siellä alle 3-vuotiaiden määrän kasvuun. Myös opetuspalveluissa palvelutarpeen kasvu on todennäköistä. Sekä varhaiskasvatuksessa että opetuksessa tuen tarpeen kasvu on myös merkittävää ja kustannuksia lisäävää.

Vuoden 2023 aikana opetuksen ja varhaiskasvatuksen hallinnon henkilöstö on osallistunut lapsivaikutusten arviointi -koulutukseen.

Kansallista lapsistrategiatyötä on lähdetty hyödyntämään kehittämällä Järvenpään omaa mallia. Toteutuessaan näistä muodostuu tärkeä kehys päätöksenteon ja johtamisen tueksi.

Järvenpäässä ei ole toistaiseksi tehty valtuustotasolla päätöstä lapsivaikutusten arvioinnin toteuttamisesta.

Opetuspalveluissa on pohdittu oman päätöksenteon tueksi tehtävän mallipohjan lapsivaikutusten arviointiin opetuksen päätöksissä.

Suositus: Lapsivaikutusten arviointiin tulisi kehittää malli ja toimintatavat, joita hyödynnetään systemaattisesti kaupungin päätöksenteossa. Haastavassa taloustilanteessa on tärkeää arvioida kokonaisvaltaisesti päätösten todellisia vaikutuksia strategian toteutumiseen, lasten ja nuorten kasvuun ja oppimiseen ja koko kaupungin talouteen.

Lapsivaikutusten arvioinnin toteutumisen kannalta on tärkeää muodostaa yhteisesti sovitut periaatteet ja malli, jota päätöksenteon valmistelussa noudatetaan.

Erityisesti vaikeassa taloustilanteessa on olennaista painottaa päätösten lapsivaikutusten arviointia systemaattisesti kaupungin kaikessa päätöksenteossa.

Leikkauspaineissa on tärkeää arvioida päätösten todellisia vaikutuksia strategian toteutumiseen, lasten ja nuorten kasvuun ja oppimiseen ja koko kaupungin talouteen.

Lapsiin ja nuoriin vaikuttavia päätöksiä tehdään myös muilla toimialoilla kuin opetuksen ja kasvatuksen palvelualueella.

8 Hyvinvoinnin palvelualue

JÄRVENPÄÄN VÄKILUKU kasvaa edelleen seuraavat vuodet. Tilanetta leimaa väestön ikääntyminen, mikä on monin tavoin huomioitava palveluiden toteuttamisessa, oli siten kyse tuen ja ohjauksen tarpeesta tai monipuolisten kulttuuri- ja tapahtumapalveluiden tarjoamisesta.

Palvelualueen käyttösunnitelma on laadittu vuosille 2023–2026.

Työvoimapalveluiden järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025. Järvenpään kaupunki tulee olemaan työllisyysalueen isäntäkunta.

Kaupungin ja yhdistysten, seurojen ja eri yhteisöjen yhteistointimallia on rakennettu yhdessä eteenpäin näiden eri toimijoiden kanssa yhteistyössä.

Valtuustoon nähden sitovat strategiset tavoitteet 2023–2026

Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut, liikuntapalvelut, museopalvelut ja taiteen perusopetus ovat tuottaneet palvelunsa tavoitteidensa mukaisesti. Kaikukortin tunnettavuus

on aktiivisten toimien johdosta laajinta nuorisotoimessa.

Tapahtumia järjestettiin kaikissa yksiköissä ja toiminta toteutui, mutta resurssien pienentyessä tapahtumia järjestettiin vähemmän kuin aikaisemmin.

Liikkumattomia kaupunkilaisia ei nykyresurssein pystytä tavoittamaan. Resurssit eivät riitä digineuvontapalvelujen kehittämiseen tavoitteen mukaisesti, ja Järvenpään kaupunki on luopunut digitukiverkoston vetovastuusta.

Järvenpää-talo tuotti itse normaalia enemmän tapahtumia ja yleisömäärä kohosi lähes koronaa edeltävälle tasolle.

Opiston uusi rehtori aloitti vuonna 2023, ja opistolla oli lukukauden aikana useita tapahtumia (120) ja niihin osallistui n. 8400 henkilöä.

Järvenpään opisto on erittäin tarpeellinen kasvavassa Järvenpäässä. Palveluiden tuottaminen nykyisillä resursseilla on jo nyt hyvin haasteellista ja tulevaisuudessa käyttäjämäärä

tulee edelleen kasvamaan. Vuonna 2021 opisto tavoitti 9507 ja vuonna 2023 10758 henkilöä.

Kirjaston tapahtumat, lainaus ja käynnit toteutuivat arvoitua paremmin. Huolta toiminnassa herätti lasten ja nuorten häiriö- ja päihteiden käyttö kirjaston tiloissa.

Lisäkustannuksia toi lisääntynyt resurssointi vartiointipalveluihin, joilla tilanne saatiin rauhoittumaan ja tilat turvalliseksi käyttäjille.

Keskeiset huomiot hyvinvointikertomuksesta 2023

- Imagotutkimuksen mukaan järvenpääläiset eivät juurikaan koe, että heitä otetaan mukaan kaupungin kehittämiseen kyselyn tulos, oli 2,7 / 5 (3,04 / 5).
- Hyvinvointikertomus tuo esiin kuntalaistemme heikentyneen taloustilanteen, yhä useampi työkäinen säästää ruuasta, lääkkeistä ja liikkumisesta. Tämä vaikuttaa kielteisesti ja kertautuu lapsiperheissä ja ongelmat näin kertautuvat.
- Lähes joka kolmas keskiuusimaalainen käyttää alkoholia liikaa, myös Järvenpään yläasteikäisten päihteiden käyttö on huolestuttavalla tasolla, ja lähes 70 % kertoi huumeiden hankkimisen olevan helppoa omalta paikkakunnalta.
- Koulukiusaaminen ei ole vähentynyt kouluissa vaan koulukiusaamisen kohteeksi kerran viikossa joutuneiden määrä on noussut edelleen noussut 2,9 %. Fyysisen ja henkisen väkivallan tulisi olla 0.

- Osa lapsista ja nuorista tavoitetaan, ja osa niistä, jotka voivat todella huonosti, jäävät tavoittamatta. Yläasteikäiset tytöt kokevat ahdistuneisuutta, seksuaalista häirintää ja muuta häirintää ja yksinäisyyden tunnetta sekä myös terveydentilansa heikentyneen.

Ikääntyneet yli 65- vuotiaat voivat keskimäärin hyvin, mutta he kokevat yksinäisyyttä ja psyykkistä kuormittavuutta. Osa työikäisistä on joutunut tinkimään ruuasta ja lääkkeistä, eivätkä jaksa harrastaa liikuntaa.

Turvallinen arki ja hyvinvointi

Aikuisväestön osalta Järvenpää koetaan viihtyisänä, turvallisena ja alueeseen ollaan tyytyväisiä.

Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvallisiksi kokevien osuus on 75,4 %. Vuonna 2023 Asuminen ja eläminen Järvenpäässä koetaan melko turvallisiksi, tulos 3,67/5. Imagotutkimuksessa tulee saman suuntainen tulos, 3,88/5.

Vuonna 2023 imagotutkimuksen mukaan järvenpääläiset kokevat melko vahvasti olevansa osa järvenpääläistä yhteisöä, tulos 3,26/5 imagotutkimuksen tuloksien tavoitetaso tulisi asettaa 3,5 ja kaikista sen alle menevistä tulisi laatia korjaavat toimenpiteet.

Asunnottomien yksineläjien määrä on selvästi laskenut vuodesta 2021 (38 hlö), vuoden 2022 lopussa heitä oli enää 22. Kuitenkaan häätöjen määrä ei ole ollut laskussa. Yleisimmät syyt häätöön ovat vuokra-erät ja häiriökäyttäytyminen.

Arjen turvallisuuden rakentamista tarkennettiin ja työnjako toteutettiin uuden turvallisuuspäällikön aloitettua Järvenpään kaupungil-

la. Hyvinvoinnin ja turvallisuuden kysymyksiä käsiteltiin useissa tilaisuuksissa syksyn 2023 aikana.

Yleisten paikkojen rikokset kasvoivat enemmän kuin yksityisellä paikalla tapahtuneet. Rikosten tekopaikkojen keskittymiä on juna-asemilla, kauppakeskuksissa ja yleisesti keskusta-alueella.

Alueellisen väkivaltarikosten kasvuun on vaikuttanut alle 15-vuotiaiden tyttöjen pahoinpitelymäärien merkittävä kasvu.

Positiivisena havaintona Järvenpäässä ryöstörikollisuuden voimakas kasvutrendi näyttäisi taittuneen.

Sen sijaan väkivaltarikokset ovat edelleen lievässä kasvussa ja seksuaalirikokset, kuten myös törkeät huumausainerikokset ovat lisääntyneet merkittävästi.

Turvallisemman tilan ja tilaisuuden kaupunkitasoiset periaatteet otettiin käyttöön elokuussa 2023.

Viranomaisyhteistyötä kehitettiin edelleen sujuvoittamaan suunnitelluprosesseja, esimerkiksi pelastuslaitos on käynyt suunnitelmia etukäteen läpi.

Mielen hyvinvointiin liittyvät ilmiöindikaattorit

Mielen hyvinvointi luo pohjan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Muisa ikäryhmissä alakouluikäisillä tyytyväisyys on vähentynyt selvemmin edelliseen mittaukseen verrattuna.

Ahdistuneisuus on yleisin ensimmäisenä ilmaantuva mielenterveyden ongelma. Kaikissa ikäryhmissä kehityksen suunta on negatiivinen.

Alakouluikäisissä itsensä yksinäiseksi kokevien osuus on hyvin matalalla tasolla, mutta kehityksen suunta on hieman negatiivinen.

Yläasteikäisillä yksinäiseksi itsensä kokevien osuus on lisääntynyt

voimakkaammin kuin toisen asteen opiskelijoilla.

Aikuisväestön osalta itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on pysytellyt alle kymmenessä prosentissa.

Aikuisväestön mielen hyvinvointi on Järvenpäässä sangen hyvällä tasolla.

Positiivisen mielenterveyden indeksi on melko korkealla 24,1/35 pistettä ja yli puolet järvenpääläisistä kokee elämänlaatunsa hyväksi.

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on vähentynyt ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on pysynyt matalana. 2023 positiivisen mielenterveyden indeksi oli 23,8/35.

Seuraavaan alla olevaan kuvaan on koottu hyvinvointiryhmältä toimintaan liittyviä havaintoja.

Vaikka eri seuranta- ja ilmiöindikaattoreista nouseekin huolta herättäviä asioita, on toiminnan tasolla moni asia kuitenkin hyvällä tolalla.

Positiivisia havaintoja toiminnasta onkin merkittävästi enemmän kuin negatiivisia.

Suositus: Palveluiden saatavuutta ja kynnysten madaltamista tulee edelleen jatkaa. Tulevaisuudessa tarvitsemme lisää ennaltaehkäisevää poikkialueellista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä hyvinvointiviestinnän vahvistamista ja yhteistoimintaa kuntalaisten, verkostojen ja vaikutuselinten kanssa.

Positiiviset

Hyvinvointialue jalkautui Keusote-alueen ohjaamoihin. Näin oli mahdollisuus saada psykososiaalista tukea varhain. Perheiden tueksi Hyvinvointialue tarjosi jalkautuvaa asiakasohjausta (Messi-malli) myös varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen. JUSTissa mahdollisuus ajanvarauksettaamaan sote-lähineuvontaan.

Vaikka lasten ja nuorten fyysinen kunto on heikentynyt kokonaisuudessaan, Move-mittauksissa oltiin alueen kärkeä. Lasten ja nuorten liikuntaan ja harrastamiseen satsattiin huomattavasti ja toivottavasti tämä tuo tuloksia myös syrjäytymisen ja häiriökäyttäytymisen ehkäisyyn.

Yhteiskunnallisia tapahtumia oli useita: Kestävän elämäntavan messut, eduskunta-vaalipaneelija vaikuttamistoimielinten järjestäminen, perennanvaihtotoreja osana tapahtumakokonaisuuksia, Asunottomien yö lokakuussa ja Yhteinen joulujuhla Toimintakeskuksessa.

Useita yhteistyönä järjestettyjä kulttuurihyvinvoinnin tapahtumia kuten ilmaiset koko perheen kulttuuritapahtumat Kulttuurikukulan kuhinat ja Koko perheen festivaalit elokuun marraskuussa. Lokakuu oli jälleen iläkuu ja siihen liittyi useita tapahtumia.

Asunottomuus ei lisääntynyt Järvenpäässä. Asunotto- ja muutto-ohjelmia toteutettiin verkostoyhteistyössä aktiivisesti. Järvenpää mukana valtakunnallisessa seniori-hankkeessa kehittämässä ikäihmissä asumista. Keusoten kanssa kehitetty erityis asumista. Taiteilija-talo valmistui.

Erillistä koronamäärärahaa kohdennettiin nuorisopalveluihin, mikä lisäsi nuorten kohtaamista ja nuorisotyön toimenpiteitä: nuorisotalolla toimintaa joka päivä, yhteensä 67 h viikossa. Enemmän kuin koskaan. 24 yhdistystä ja yhteisöä tuettiin koronavastuksilla, yhteensä 70 000 eurolla.

Osallisuus toimintaa vahvistui. Osallisuusoppitunneilla kouluissa 550 oppilasta. Järvenpään Opiston kehittämiseen kaupunkilaiset vaikuttivat toimintakyselyllä. Eläkeläisneuvosto aloitti Mylytien aamureffit johtavien viranhaltijoiden kanssa, osallistujia ollut 50-80. Toteutettiin yhteisöllinen pop up -kaupunkipuutarha ja jatkettiin Jampin yhteisöpuutarhan ylläpitoa.

Kulttuurin ja vapaa-aikan harrastamista (heikommassa taloudessa tilanteessa olevien parissa) tukeva Kaikukortti laajentui uusiin ryhmiin hyvinvointialueella. Osu-rahoituksella toteutettiin maksuton ulkoilukuntaa sekä hankittiin Tuusulanjärven jäin hoito- ja kunnossapitoon jäähyölyä. Matalankynnyksen liikunta oli ympäri kaupunkia yhteiskävelyillä, aivojumppa ja Memodance-toiminnalla. Kulttuurihyvinvointikurssin pilotti onnistui.

Pyöräilyn kehittämisohjelma edisti keskustan saavutettavuutta ja osaltaan lisäsi liikkuamista. Kaupunkiympäristön viihtyisyyttä lisäävän viherryttämisuunnitelman tavoitteet määriteltiin.

Osallistuvan budjetoinnin ideakeruu toteutettiin uudella Oma Järvenpää -alustalla ja saatujen ideoiden määrä oli runsas. Voittoon sosiaaliset innovaatiot ja yhteisöllisyys.

Valmiuden ja turvallisuuden suunnittelu ja kehittäminen ammattimaistui valmius- ja turvallisuuspäällikön aloitettua keuhkokuume- ja turvakuu- ja varhaiskasvatukseen sekä perusopetuksen pilottiyksiköiden kanssa.

Puheeksiottamisen ja kuuntelemisen mallia on kehitetty Puheeksiottava kunta -hyvinvointialue -hankkeen ja varhaiskasvatukseen sekä perusopetuksen pilottiyksiköiden kanssa.

Lisättiin maksuttomia harrastuksia lapsille ja nuorille. Julkaistiin Jake-harrastuskalenteri, jossa voi tutustua eri harrastuksiin. Harrastetun hakijoiden määrä on lisääntynyt.

Opiskeluhoitoon tehtiin uusia yhteistyön rakenteita opiskeluhoitoon toimijoiden siirtyessä hyvinvointialueelle. Monialainen yhteistyö (kunnat, Keusote ja järjestöt) vahvistui. Huoli puheeksi -kortit otettiin käyttöön laajassa yhteistyössä.

Negatiiviset

Taloudellinen niukkuus näkyi: aikuiset tinkivät ruoka- ja lääkeostoksistaan, eivät hakeudu lääkärin vastaanotolle, lapset ja nuoret kärsivät perheiden tiukentuneesta taloustilanteesta, osa nuorista pitää mieluisia harrastuksia liian kallina.

Ei ole pystytty riittävästi vaikuttamaan kiusaamisen kokemuksiin ja lasten ja nuorten kohtaamaan seksuaaliseen häirintään. Poliisin resurssien puute haastaa Ankkuritoimintaa.

Nuorten pahoinvointi näkyy erilaisina epäsuotuisina ilmiöinä. Fyysinen toimintakyky on heikentynyt, syömistottumukset ovat epäterveelliset eikä nukuta riittävästi. Päihteet ovat yhä turhan yleisiä. Nuorten väkivallanteot ja rikokset ovat lisääntyneet sekä epäsuotuisa porukoituminen on yleistynyt.

Rahoituksen vähentymisen valtakunnallisesti näkyi nuorten työpajatoiminnassa 2022-23. Nykyisessä toiminnassa on haastavaa vastata esim. oppivelvollisuusikäisten tarpeisiin, jotka hyötyisivät vaihtehtoisista oppimisympäristöistä.

Järvenpään uimahalli. Kuva Kapina Oy

Perinteinen Tuusulanjärven jääliikuntakausi päästiin aloittamaan jo poikkeuksellisen aikaisin. Kuva Kapina Oy

8.1 Keskisen Uudenmaan musiikkiopisto

Keskisen Uudenmaan musiikkiopisto on asettanut käyttösuunnitelmassaan vuodelle 2023 tavoitteiksi muun muassa konserttimäärän (70 kpl) ja konserttikävijät (7000–10 000 kävijää).

Järvenpään kaupungin vuoden 2023 tilinpäätöksestä käy ilmi, että konsertteja on järjestetty 120 kap-

paletta ja kuulijoita konserteilla on ollut 8400 henkilöä vuonna 2023.

Käyttösuunnitelmassa tavoitteeksi on asetettu vuodelle 40 todistusta taiteen perusopetuksesta. Toteuma on syksyn 2023 toimintakertomuksen mukaan 22 todistusta. Tämä on 14–15 todistusta vähemmän kuin kahtena aiempana vuonna.

Keskisen musiikkiopiston talouden toteuma on toimintakertomuksen mukaan alijäämäinen -1 169 564 €. Musiikkiopisto on saanut opetushallituksen myöntämää valtionosuutta 1 021 845 €, joka ei käy ilmi musiikkiopiston toimintakertomuksen talouden luvuista. Musiikkiopiston toiminta sisältyy hyvinvoinninpalvelualueen talouteen.

Tauolla kentällä. Kuva Kapina Oy

9 Kaupunkikehityksen palvelualue

ARVIOINTIVUODEN AIKANA on maailmantalous (eritoten Euroopan osalta) jatkunut Suomen näkymien kannalta epäsuotuisena. Vuoden aikana selkeytyi, että toimintaympäristön raju muutos eritoten rakennusmarkkinoilla tulisi vaikuttamaan selvästi vuoden tulokseen.

Tilinpäätös vahvistaa tuolloiset havainnot perustelluiksi. Yleinen heikko taloustilanne, inflaatio ja kustannusten kasvu saivat rakennusmarkkinat hidastumaan nopeasti; varsinkin asuinrakentamisen siihen liittyvine suunnittelu- ja lupatoimintoineen.

Toisaalla käsitellyt investointien myöhennykset vaikuttivat osaltaan myös palvelualueen tuloksen pysy-

misen maltillisen alijäämäisenä arviointivuonna.

Palvelualueen käyttösunnitelman toimintakate (n. 1.077.000 €) ylittyi vain noin 210.000 eurolla ja toimintakulut (1.544.600 €) ylittivät vain 114.000 eurolla.

Suurimmat alitukset syntyivät palvelujen ostoissa asiantuntijapalveluissa reilut 120.000 euroa, muissa palveluissa noin 60.000 euroa, koulutuspalveluissa noin 70.000 euroa.

Ei ole tarkoituksenmukaista tässä analysoida tarkemmin yleisen toimintaympäristön muutoksista johtuvia vaikutuksia kaupunkikehityksen toimintaan ja tuloksiin.

Sen sijaan keskitytään sellaisiin havaintoihin arviointivuodelta, joihin voidaan kaupungin omin toi-

min olettaa voitavan vaikuttaa, jotta strategian tavoitteet saavutetaan siltä osin kuin tässä tilanteessa on mahdollista.

Mainitun tilannekuvauksen yhteydessä tarkastuslautakunta sai kattavan selvityksen etukäteen esitettyihin kysymyksiinsä, joissa tiedusteltiin mm. palvelualueen näkemystä siitä, että onko strategia sellaisessa muodossa, että vastualueen ja sen toimintayksiköiden on mahdollista löytää lähtökoh-
tia omille talousarviotavoitteilleen, sekä miten strategisia tavoitteita on toteutettu ja onko talousarviossa niitä tukevia sitovia toiminnallisia tavoitteita.

Toimialue kokee toimivansa strategian toteutumiseksi.

Järvenpään strategisena tavoitteena on olla kasvun paikka sekä ihmisille että yrityksille.

Järvenpää on onnistunut houkuttelemaan uusia asukkaita lähelle tavoitetta (1,4 %), kun sen väestö kasvoi vuonna 2023 1,37 %.

Myös valmistuvien asuntojen määrässä on päästy vuosittaiseen tavoitteeseen, 619 as./v. (tavoite v. 2026 560–730 as./v.).

Kasvavien yritysten määrä kasvoi vuonna 2022 410 yritykseen, kun tavoite vuoteen 2026 mennessä olisi 440 kasvavaa yritystä. Kasvaviin yrityksiin luetaan liikevaihtoaan yli 5 % kasvattaneet yritykset, joiden liikevaihto on yli 50 000 €.

Työpaikkaomavaraisuusasteessa on vielä parantamisen varaa. Toimintakertomuksen mukaan vuodesta 2020 omavaraisuusaste kasvoi prosenttiyksiköllä 66 prosenttiin vuodelle 2022, mutta tässä on vielä kirittävää vuoden 2026 tavoitetasolle 69 prosenttiin.

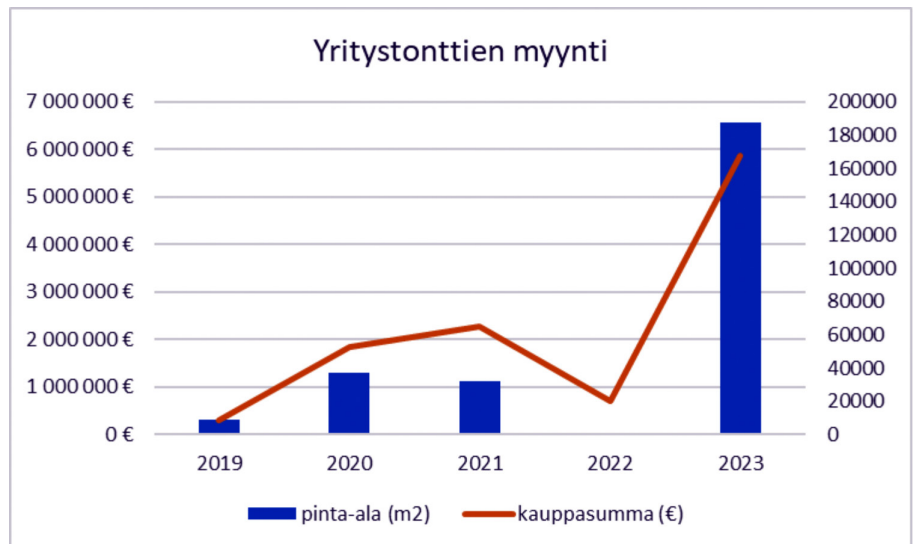
Tämän tavoitteen saavuttamista auttaa yksityisten työpaikkojen määrän kasvu, joka viime vuosina vuositason mitattuna oli yli tavoitetason (toteumat: 2021 7,6 % ja 2022 3,3 %, tavoite: 1,5 %/v.).

Vuonna 2022 Järvenpäässä oli yksityisiä työpaikkoja Tilastokeskuksen mukaan 8673.

9.1 Yritystonttikaupat ja tonttivuokrat

Svingin alueella tehtiin merkittävä yritystonttikauppa Posti/Transvalin logistiikkahanke, jonka kauppasumma on huomattava (5 848 000 €) ja työllistävä vaikutus n. 300 uutta työpaikkaa.

Vaikka tämä oli ainoa toteutunut yritystonttikauppa vuoden aikana, oli hankkeen toteutuminen kaupungin työllisyyden ja taloudellisen kasvun kannalta merkittävää.

Yritysvuokratontteja vuokrattiin yhteensä kolme vuonna 2023.

Edellisiin vuosiin verrattuna vuonna 2023 yritystonttikaupat kasvoivat yhteenlaskettujen pinta-alojen ja kauppasummien suhteen:

Etenkin yritystonttien myynnillä saatiin houkutelua strategian mukaisesti työllisyyttä edistäviä yrityksiä.

Järvenpään kaupungin kannattaa jatkaa hyvää työtä yritysten houkuttelemiseksi.

Yritys- ja elinkeinopalvelujen (Business Järvenpää) kautta pystytään markkinoimaan yritystontteja ja toimitiloja ja houkuttelemaan yrityksiä valituille kärkialoille.

9.2 Maanmyynti ja maankäyttökorvaukset

Maanmyynnin osalta vuonna 2023 ylitettiin talousarviotavoite myyntivoiton suhteen, joka ylsi 4,7 miljoonan euroon.

Tavoitteeseen pääsemiseen auttoi laaja kiinteistökauppojen esisopimusten portfolio, johon tukeutuen alkuvuonna oli mahdollista tehdä runsaasti uusia kauppoja.

Loppuvuoden osalta kauppoja ei enää tehty ollenkaan asuntomarkkinoiden pysähtyttyä lähes kokonaan.

Maankäyttökorvauksissa ei päästy tavoitteeseen (1,3 milj. €) vaan korvauksia saatiin ainoastaan 330 000 euron verran.

Toimintakertomuksessa mainittuja syitä ovat olleet asemakaavojen viivästyminen, asemakaavoihin kohdistuneet valitukset ja riidat sekä se, että kaavalle asetettuja tavoitteita on jouduttu tarkistamaan päätöksenteon yhteydessä, ja että ne ovat toteutuneet vain osin.

Yhtään maankäyttökorvauksia viivästyttänyt asemakaavavalitusta ei kuitenkaan ollut meneillään Tupalantie 16 asemakaavan ratkettua tammikuussa 2023.

Suositus: Asemakaavoituksen viivästyksiin liittyvät syyt tulisi saada selkeinä ja kehittää toimenpiteitä kaavoituksen toimivuuden parantamiseksi. Tulee arvioida olisiko tiedottamista, kuulemista ja ohjausta kehittämällä vältettävissä viivästyksiä aiheuttavaa toimintaa.

Kaupunkikuvaa Saunakallion ja Jampa alueelta. Kuva Kapina Oy

9.3 Rakennusvalvonnan lupapäätökset

Rakennusvalvonnan lupapäätösten käsittelyajoissa on tapahtunut viivästymistä. Kahden kuukauden tavoiteaikaan ylsi vain 62 % käsitellyistä.

Käsittelyajat ovat pidentyneet keskimäärin 7 vuorokautta 40:ään vuorokauteen (vaihteluväli 1-177). Syyksi ilmoitetaan rakennusalan taantuma ja lisäselvitysten odottaminen.

Taantumaa on todettu yksiselitteisesti vähentäneen rakentamista ja lupien hakua, eikä tarvetta lisäselvityksille ole kertomuksessa avattu.

Suositus: Lupapäätösten käsittelyaikojen pidentymisen suhteen tulisi selvittää, olisiko tarkemmalla ohjeistamisella vaikutusta päivittäiseen kehitykseen. Palautetta tulisi kerätä järjestelmällisesti sekä neuvonta- ja palautetoiminnan kehittämistä jatkettava. Lupapäätösten viivästyminen on vastoin sujuvaa palvelua ja huolta herättävää.

Viivästymisiä oli, vaikka kaupunki on ottanut kokeiluna käyttöön RA-VA3Pro-järjestelmän, jolla lupakäsittelyjä on ollut tarkoitus nopeuttaa. Todettakoon, että sinänsä ko. ohjelman käyttöönotto ensimmäisten joukossa on kaikesti tuottanut Järvenpäälle positiivista ja eteenpäin suuntautuvaa imagoa ja sen käyttöä kerrotaan käydyn esittelemässä kansainvälisilläkin foorumeilla.

Lisäksi rakennusvalvonnassa on toteutettu laaja paperisen arkistomateriaalin digitalisointi, mikä on ollut resurssiviisasta, ja sen kerrotaankin osaltaan olleen nopeuttamassa huomattavasti toimintoja.

9.4 Rekrytoinnit

Toimintakertomuksessa todetaan ”resursseista huolehtiminen ja osaan henkilöstön saaminen olivat edelleen kaupunkikehityksen haasteina taloudellisten sopeuttamistojen lisäksi.”

Edelleen todetaan osan säästötoiminnosta tuleen toteutetuksi rekrytointien jäädyttämisillä.

Elinkeino- ja matkailupalveluiden nimi muutettiin vuoden alussa organisaatiomuutoksen yhteydessä Yritys- ja elinkeinopalveluiksi, mikä toiminnassa käytetään Business Järvenpää -brändiä.

Samalla aiempi elinvoimajohtajan tehtävä muuttui yritys- ja elinkeinopalvelujohtajaksi, millä korostetaan yritys- ja elinkeinotoimintaa.

Matkailupäällikön tehtävänimike puolestaan muuttui tässä yhteydessä asiakkuuspäälliköksi, yrityspalvelupäällikön työnkuvan mainitaan pysyneen suhteellisen muuttumattomana.

Yritys- ja elinkeinopalvelujohtajaksi ei kuitenkaan saatu pysyvää rekrytointia, joten tehtävät jaettiin edellä mainituille sekä määräaikaiselle ohjelmapäällikölle ja lisäksi kaupunkikehitysjohdajalle. Viimeksi mainittu on kuluvan vuoden aikana irtisanoutunut tehtävästään.

Tehtävänimikkeiden tulee olla tosiasiallisia tehtäviä kuvaavia ja niillä painotetaan toimialueelle oleellista toimintaa ja tavoitteita strategian näkökulmasta.

Ei kuitenkaan ole tarkoituksen mukaista kasata yhdelle viranhaltijalle kohtuuttoman suurta työtehtävää.

Sekä sopeutustoimien että henkilöstön luontaisen vaihtuvuuden vuoksi palvelualueella tehdään töitä niukalla henkilöstöresurssilla. Kiire ja työkuorma lisäävät riskejä ja virheitä sekä haitallista kuormitusta.

9.5 Resurssiviisaus

Resurssiviisauden tiekartan toimenpiteet ovat koko kaupunkia koskevia, mutta kaupunkikehityksen palvelualueen koordinoimaa.

Seurantaraportti valmistui toukokuussa. Kaupungilla on käytössä ympäristövahti, jossa tiekartan toteutumista voi seurata jatkuvasti.

Tiekartan toteutussuunnitelmat on laadittu vuoteen 2023 asti, ja seuraavat toteutussuunnitelmat

ovat tekeillä. Vuoden 2024 osalta toimenpiteitä on liitetty talouden käyttösuunnitelmiin.

Jatkuvasti päivitettävä ympäristövahti tuottaa helposti hahmotettavaa ja ajantasaista tietoa. Toimenpiteiden liittäminen käyttösuunnitelmiin nivoo tiekartan toteutuksen kaupungin normaaliin toiminnan suunnitteluun ja seurantaan.

Suositus: Palvelualueen henkilöstöön ja tarvittavien virkojen täyttämiseen panostaminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta strategiset tavoitteet kehittyvänä ja kasvavana kaupunkina toteutuvat jatkossakin.

Suositus: Toteutussuunnitelmat olisi syytä laatia tai päivittää etukäteen ennen suunnitelmakauden alkua.

9.6 Katualueiden käyttö

Viime vuosina kaivuutyöt yleisillä katualueilla ovat lisääntyneet erityisesti yksityisten valokuituoperaattorien kaivaessa kilpaa katuja auki.

Katuja, jotka on kaivettu auki syksyllä tai talvella, mutta asfaltointu vasta keväällä tai kesällä. Kestävä asfaltointi saattaa edellyttää tiettyjä sääolosuhteita, mutta taloudellisilla kannustimilla voidaan välttää asfaltin puuttuminen pitkiä ajanjaksoja.

Alueidenkäyttömaksujen olisi hyvä juosta aina kun asfaltti on auki ja katualue varattuna tai suljettuna.

Vertailun vuoksi todetaan, että Keravalla alueenkäyttömaksut on jaettu kahteen vyöhykkeeseen, ja

tärkeämmällä vyöhykkeellä nykyiset alueenkäyttömaksut ovat kaksinkertaisia Järvenpään taksoihin.

Suositus: Kaivuulupiin liittyviä maksuja tulisi korottaa katujen kunnossapitoluokkien mukaisesti ja katualueen käytön valvontaa tehostaa. Maksuisa huomioidaan paremmin kuntalaisille aiheutuva haitta pitkittyneistä kaivuutöistä.

9.7 Järvenpään Vesi

Korjausvelka on kasvanut vuosittain vuodesta 2018 lähtien keskimäärin kaksi kilometriä, joka on euroissa 2–2,5Me/vuosi.

Sitova toiminnallinen tavoite on, että “Pidämme vesihuoltoverkostomme hyvässä toimintakunnossa. Huolehdimme riittävästä saneerausinvestoinneista.” Toimintakertomuksessa todetaan, että tämä on toteutuut.

Raportointi on parantunut viime vuoteen nähden. Korjausvelka on kasvanut edelleen, mutta korjausvelan kehitys riippuu valtuuston antamista määrärahoista.

Katutyö. Kuva Tommi Vainikainen

Tarkastuslautakunta arviointikertomuksen lopputyöstön tauolla Järvenpäätalolla. Kuva Matias Vulli

10 Tarkastuslautakunnan esitys arviointikertomuksen käsittelyprosessiksi

TARKASTUSLAUTAKUNTA suosittelee seuraavaa arviointikertomuksen käsittelyprosessia:

1. Arviointikertomuksen esittely valtuustolle 10.6.2024.
2. Arviointikertomuksen käsittely kaupunginhallituksessa viimeistään elokuussa 2024, jossa tarkastuslautakunnan toimenpidepyynnöt annetaan hallinnon aloille.
3. Selvitys- ja vastauspyyntöjä koskevien asioiden viranhaltija- tai lautakuntakäsittely
4. Selvitykset kaupunginhallitukselle viimeistään 14.10.2024 kokoukseen vastineiden käsitteilyä varten. Vastineet tulee toimittaa tarkastuslautakunnalle tiedoksi.
5. Tarkastuslautakunta katselmoi vastaukset 22.10.2024 kokouksessaan.
6. Arviointikertomuksesta ja vastineista keskustellaan valtuuston syksyn seminaarissa 25.-26.10.2024 yhdessä talousarviokeskustelun kanssa.
7. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita, 11.11.2024 valtuuston kokoukseen.
8. Valtuusto käsittelee huomioiden arviointikertomuksen suosituksen ja niihin annettujen vastineiden vaikutusta vuoden 2025 talousarvioon.

Tilintarkastaja on antanut 23.4.2024 tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2023 ja tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan antamaan lausuntoon tilikaudelta 1.1.-31.12.2023.

Vakuudeksi
Järvenpäässä 21.5.2024

Vesa Müller
Puheenjohtaja
Seppo Heino
varapuheenjohtaja
Ari Alapartanen
Ursula Arsiola
Jari Saarinen
Antti Honkanen
Liisa Majanen
Annamari Brandao
Liina Tiusanen
Saana Korhonen
Tommi Vainikainen

Liite 1

10.1. Yhteenvedo, vuoden 2023 suositukset ja havainnot

Sivu	Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus/havainto	Konsernipalvelut
	Suositus: Talouden suunnittelua tulisi jatkaa useamman vuoden päähän, jotta kriisikuntakriteerien täytyminen voidaan välttää. Lisäksi kaupungin edunvalvontaa valtionosuuksien suhteen olisi syytä vahvistaa. Edellä mainittujen seikkojen lisäksi kaupungin talouden vahvistaminen edellyttää yhtäältä kestävästi investointitasoa saavuttamista, toisaalta maanmyynnistä ja maankäyttökorvauksista saatujen tulojen varmistamista.	
	Suositus: Tulisi selvittää syyt, jotka aiheuttivat hankeaikataulujen muutoksia aloittamattomien investointien osalta, ja selvityksen perusteella varautua niihin tulevaisuudessa, jotta hankkeet eivät viivästyisi edelleen.	
	Suositus: Investointeja suunniteltaessa tulisi tehdä huolellinen ennakkovaikutusten arviointi, jossa otetaan huomioon mm. tilojen monikäyttömahdollisuus, tilojen muunneltavuuden mahdollisuus tulevaisuudessa eri käyttötarkoituksiin sekä talouden kantokyvyn arviointi. Huomiota on syytä kiinnittää myös investointien rahoitusratkaisuihin (taselaina/leasing) sekä siihen, että talous mahdollistaa riittävän palvelutuotannon tason säilymisen ja kiinteistöhoitokulujen kattamisen.	
	Suositus: Investoinneille tulisi asettaa selkeät tavoitteet osana ennakkoarviointia, ja investointien toteutumista tulisi arvioida jälkiseurannassa.	
	Suositus: Korjausrakentamisen osalta tulisi seurata, että budjetti pysyy tavoitteessa jatkossakin, jotta korjausvelan määrä ei pääse kasvamaan entisestään.	
	Suositus: Kaupungin toiminnan tehokkuus edellyttää edelleen huomion kiinnittämistä hankintaosaamiseen ja resursseihin sekä sopimusaosaamiseen ja sopimushallintaan, ja näihin liittyvien prosessien kehittämiseen.	
	Suositus: Kaupungin ja Mestaritoiminnan kiinteistöallianssin tarkoituksenmukaisuutta ja yhteistyön rakenteita tulee arvioida kriittisesti.	
	Kysymys: Millä tavalla hankinnoissa ja sopimustoiminnassa on otettu huomioon varautuminen erilaisiin poikkeustilanteisiin ja esimerkiksi yllättäviin hintojen nousuihin?	
	Arvio: Tarkastuslautakunta pitää hyvänä henkilöstön kehittämiseen tehtyä panostusta ja sen vaikutuksia.	
	Suositus: Organisaatorakenteen kehittämiseen, hallintaan ja johtamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.	
	Suositus: Työterveyshuollon kokonaiskustannusten hallintaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Sama suositus oli myös vuoden 2022 arviointikertomuksessa.	
	Suositus: Sairauspoissaolojen syitä tulisi seurata ja ehkäiseviä toimenpiteitä vahvistaa.	
	Suositus: Toimintaa tulisi vahvasti kehittää siten, että lähtöhaastattelu tulisi huomioitua työsuhteen päättyessä.	
	Kysymys: Kuinka henkilöstökyselyn tuloksia on hyödynnetty vuoden 2023 aikana, millaisia kehityssuunnitelmia sen perusteella on yksiköissä tai tiimeissä tehty?	
Sivu	Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus/havainto	Kaupunkikehityksen palvelualue
	Suositus: Asemakaavoituksen viivästymisiin liittyvät syyt tulisi saada selkeinä ja kehittää toimenpiteitä kaavoituksen toimivuuden parantamiseksi. Tulisi arvioida olisiko tiedottamista, kuulemista ja ohjausta kehittämällä vältettävissä viivästyksiä aiheuttavaa toimintaa.	

	Suositus: Lupapäätösten käsittelyaikojen pidentymisen suhteen tulisi selvittää, olisiko tarkemmalla ohjeistamisella vaikutusta päinvas- taiseen kehitykseen. Palautetta tulisi kerätä järjestelmällisesti sekä neuvonta- ja palautetoiminnan kehittämistä jatkettava. Lupapäätös- ten viivästyminen on vastoin sujuvaa palvelua ja huolta herättävää.	
	Suositus: Palvelualueen henkilöstöön ja tarvittavien virkojen täyttä- miseen panostaminen on ensiarvoisen tärkeää, jotta strategiset ta- voitteet kehittyvänä ja kasvavana kaupunkina toteutuvat jatkossa- kin.	
	Suositus: Toteutussuunnitelmat (resurssi- ja viivästyminen) olisi syytä laatia tai päivittää etukäteen ennen suunnitelmakauden alkua.	
	Suositus: Kaivuulupiin liittyviä maksuja tulisi korottaa katujen kun- nossapitoluokkien mukaisesti ja katualueen käytön valvontaa tehos- taa. Maksuissa huomioidaan paremmin kuntalaisille aiheutuva haitta pitkittyneistä kaivuutöistä.	
Sivu	Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus/havainto	Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue
	Suositus: Päätöksenteossa tulisi huomioida, että palvelutarpeen kasvu lähivuosina kohdistuu pääasiassa varhaiskasvatuspalveluihin ja siellä alle 3-vuotiaiden määrän kasvuun. Myös opetuspalveluissa palvelutar- peen kasvu on todennäköistä. Sekä varhaiskasvatuksessa että opetuk- sessa tuen tarpeen kasvu on myös merkittävää ja kustannuksia lisää- vää.	
	Suositus: Lapsivaikutusten arviointiin tulisi kehittää malli ja toimintata- vat, joita hyödynnetään systemaattisesti kaupungin päätöksenteossa. Haastavassa taloustilanteessa on tärkeää arvioida kokonaisvaltaisesti päästöjen todellisia vaikutuksia strategian toteutumiseen, lasten ja nuorten kasvuun ja oppimiseen ja koko kaupungin talouteen.	
	Suositus: Opetuksen ja varhaiskasvatuksen palvelualueen tilojen käyt- töä tulisi tehostaa edelleen.	
Sivu	Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus/havainto	Hyvinvoinnin palvelualue
	Suositus: Palveluiden saavutettavuutta ja kynnysten madaltamista tulee edelleen jatkaa. Tulevaisuudessa tarvitsemme lisää ennaltaeh- käisevää poikkihallinnollista yhteistyötä eri toimijoiden kanssa sekä hyvinvointiviestinnän vahvistamista ja yhteistoimintaa kuntalaisten, verkostojen ja vaikutuselinten kanssa.	

10.2. Yhteenveto, vuoden 2022 suositukset ja havainnot

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus	Konsernipalvelut	Tarkastuslautakunnan arvio
<p>Suositus: Talouden tasapainottaminen tulee vaatimaan huomion kiinnittämistä entistä voimakkaammin myös hankintoihin ja sopimushallintaan, joten tähän liittyvään osamiseen ja prosessien kehittämiseen tulisi olla selkeä suunnitelma</p>	<p>Sisäisten hankintakoulutusten järjestämistä on jatkettu. Tehtävissä aloittaneet johtajat on perehdytetty julkisiin hankintoihin. Hankintapalvelut, lakipalvelut ja ateria- ja puhtauspalvelut ovat osallistuneet kattavampaan julkisten hankintojen koulutukseen. Hankintapalvelut osallistuvat aktiivisesti myös ulkoisiin koulutustilaisuuksiin sekä verkostoihin. Prosessien kehittämisessä on panostettu erityisesti tiedolla johtamiseen (raporttien kehittäminen, ostolaskudatan julkaiseminen, yhteistyön vahvistaminen talouspalveluiden kanssa) sekä tietosuojaan (prosessien päivittäminen tietosuojavastaavan kanssa, sopimuspohtien päivittäminen, sisäinen kouluttaminen).</p>	<p>Vastineessa on kerrottu toimenpiteistä, joiden mukaan hankintaprosessiin on panostettu.</p> <p>Tiedolla johtamisen kehittäminen on erinomainen asia, on tärkeä saada päätöksenteon tueksi oikeanlaista dataa. Erillistä suunnitelmaa prosessien kehittämisestä ei ole.</p>
Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus	Kaupunkikehityksen palvelualue	Tarkastuslautakunnan arvio
<p>Suositus ja johtopäätökset: Investointitasoa voisi pyrkiä sopeuttamaan jatkossa suhteessa tuloarvion tukseen jo talousarviovaiheessa</p>	<p>Maailmanlaajuiset poikkeusolot ja niiden yllättävät vaikutukset talouskehitykseen, tuloihin ja kustannuksiin ovat vaikuttaneet vuodesta 2020 alkaen merkittävästi talouden kantokyvyn arviointiin samoin Keusoten ennakoimattomat ja mittavat menoylitykset. Kustannukset ovat kasvaneet ja tulot ovat heilahdelleet ennakoimattomasti, mistä johtuen kestävä investointitaso ei ole ollut vakaasti määritettävissä. Investointitason sopeuttaminen talouden kantokykyyn on ensisijainen lähtökohta vuosittain investointiohjelmien laadinnassa. Investointiohjelmaa päivitettäessä on myös 2023 korostettu erityisesti ohjelmien laatimista tosiasiallisen oletetun etenemisaikataulun mukaisesti, jolloin määrärahasiirroille ei tulisi tarvetta.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p> <p>Erittäin epävarma aika haastaa investointien kustannusarviointia.</p>
<p>Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee talouden haasteisiin vastamista jatkamalla talouden suunnittelua useamman vuoden päähän, jotta riski kriisikuntakriteerien täyttymisestä voidaan välttää. Isossa roolissa ovat mm. kestävä investointitason saavuttaminen ja hankintaosaamisen sekä sopimushallinnan kehittäminen ja seuranta.</p>	<p>Taloussuunnittelua ja investointisuunnittelua tehdään jatkossakin pitkän aikavälin talouden kestävyys varmistamiseksi: taloussuunnitelma 4 vuodeksi ja investointiohjelma 10 vuodeksi. Suunnittelussa pyritään huomioimaan tiedossa olevat muutokset mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lakimuutokset ja tehtävämuutokset on kuitenkin tuotavissa lukuihin vasta siinä vaiheessa, kun on käytettävissä arvio sekä tuloista että menoista, mikä pääsääntöisesti edellyttää riittävän pitkällä olevaa lakivalmistelua ja valtion rahoituslinjauksia.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p> <p>Epävarma aika haastaa taloussuunnittelua. Organisaatiosta riippumattomista syistä energiakriisi ja sodat ovat koronan jälkeen nostaneet korkotasoa ja kustannuksia hyvin nopeasti. Lisäksi lainsäädännön muutokset tuovat haasteensa.</p>
<p>Suositus: Tarkastuslautakunta suosii suosituksen ajantasaistaa ja yksinkertaistaa viipymättä vanhentunut konserniohje-kokonaisuus ja sen rakenne. Ohjeet sisältävät ainakin omistajapolitiikan, sijoitus- ja rahoitustoiminnan periaatteet sekä konserniohjeet. Päivitystyölle on myös laadittava sitova toteutusaiakataulu.</p>	<p>Kaupunginvaltuusto hyväksyi uuden omistajapolitiikan ja konserniohjeet syyskuussa 2023. Uudet ohjeet ovat tiiviit ja keskittyvät kaupungin omiin linjauksiin. Rahoitus- ja sijoitustoimintaan liittyen on valmistelussa erilliset varainhankinnan periaatteet, jotka tuodaan valtuuston päätettäväksi vuoden 2023 aikana.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p> <p>Omistajapolitiikka ja konserniohje on uudistettu. Vastineen mukaan varainhankinnan periaatteet tuodaan päätettäväksi tämän vuoden aikana.</p>

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus	Kaupunkikehityksen palvelualue	Tarkastuslautakunnan arvio
<p>Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee lyhyiden sairauspoissaolojen syiden seuranta ja ehkäisevien toimenpiteiden vahvistamista.</p>	<p>Pandemian vaikutukset lyhyisiin sairauspoissaoloihin on poistunut ja sairauspoissaolojen trendi on palautunut pandemiaa edeltäneelle tasolle. Tarvittavia toimenpiteitä harkitaan, mikäli poissaolojen trendi sitä edellyttää.</p>	<p>Sairauspoissaolojen trendi ei ole muuttunut, Tarkastuslautakunta uusii suosituksen.</p>
<p>Suositus: Korkean vaihtuvuuden perussyitä tulisi selvittää tarkemmin ja laatia suunnitelma kehityksen muuttamiseksi. Palvelussuhteen päättyessä, prosessia tulisi kehittää niin, että lähtöhaastattelu tulisi paremmin huomioitua.</p>	<p>Vuonna 2020 lähtövaihtuvuus (eläkkeet mukaan lukien) oli 14,3 %, 2021 (10,4 %) ja 2022 (18,3 %). 31.12.2022 koulupsykologit ja kuraattorit (25) siirtyivät hyvinvointialueelle. Kun sen vähentää muusta poistumasta 2022, ollaan vuoden 2020 lähteneiden määrän tasolla. Seuranta jatketaan.</p>	<p>Tarkastuslautakunta uusii suosituksen.</p>
<p>Suositus: Tulotavoitteet asetetaan voimassa olevan lainsäädäntö huomioiden, ja toteutumaa verrataan siihen.</p>	<p>Pysäköintivirhemaksut ovat Järvenpäässä voimassa olevan lainsäädännön mukaiset. Tulot riippuvat virheellisten pysäköintien määrästä, joita on ollut erittäin hankala ennakoida viime vuosina johtuen ihmisten muuttuneista liikemuskäytännöistä. Vuodesta 2023 eteenpäin virhemaksujen tulotavoitteita on pienennetty merkittävästi (16 %).</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Suositus: Pysäköinninvalvonnan osalta varmistetaan, että kaupungin määräysvallassa olevien yksityisalueiden pysäköinninvalvonta on sopimusteknisesti järjestetty</p>	<p>Kaupungin pysäköinninvalvonta valvoo edelleen sellaisia alueita, jotka ovat tehneet valvontasopimuksen, ovat yleiseen pysäköintiin tarkoitettuja ja liikennemerkkit ovat kunnossa valvontaa varten. Yksityiset alueet voivat hakea myös kunnallista valvontaa alueelleen, mikäli tekevät valvontasopimuksen, esittävät kaupungin liikennesuunnitelulle liikennemerkkisuunnitelman, jonka jälkeen aluetta voidaan pitää tieliikennelain alaisena alueena. Suoraan kaupungin omistamia omia alueita valvotaan kaupungin pysäköinninvalvonnan toimesta, mikäli liikennemerkkit ovat kunnossa. Sosiaali- ja terveyskeskus JUST on oma yhtiönsä, jonka alue on tulossa valvontaan heti kun liikennemerkkit on saatu asennettua Järvenpään Mestari-toiminnan toimesta.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Suositus: Ulkoistetun ylläpidon ja katujen rakentamisen urakoinnissa valvonnan resursointi ja riittävyys huomioidaan.</p>	<p>Kaupunki on ulkoistanut kaupungin yleisten alueiden ylläpidon vuonna 2019. Yleisten alueiden ylläpidon tilaajavalvonta tapahtuu kaupunkitekniikan ylläpito- ja huoltopalveluiden toimesta. Resurssien osalta valvontaa tehdään tilaajan toimesta kahden aluevalvojan, tiemestarin sekä yksikön päällikön toimesta. Tämän lisäksi kunnossapitovalvoja, joka myöntää katualueiden tilapäiseen käyttöön lupia, valvoo myös yleisiä alueita. Ulkoistetusta operatiivisesta toiminnasta, kuten aurauksista vastaa alueurakoitsija, jolla on ylläpidon työnjohdossa ja valvonnassa käytettävissään 2 työnjohtajaa. Valvonta- ja raportointivastuu kattaa myös yleiset turvallisuuden vaikuttavat huomioidut urakka-alueella ja myös sen ulkopuolella. Palautteisiin vastaamisesta ja reagoinnista käymme keskustelua alueurakoitsijan ja oman henkilöstön kanssa. Yleisten alueiden käyttö muuhun kuin liikkumiseen on lisääntynyt. Sijoitus- ja katulupien myöntäminen aiheuttaa varmasti tulevaisuudessa lisää haasteita katujen ollessa rakennustyön, kaapelityön, peruskorjauksen, rakentamisen tai tapahtuman käytössä alueen päivittäisen käytön lisäksi. Tilajalla on mahdollisuus sanktioida alueurakka tai periä ylimääräisistä valvontakäynneistä kustannuksia, mikäli ei toimita sopimuksen tai myönnetyn luvan mukaisesti. Kaupunkitekniikassa selvitetään, onko hinnoitteluperusteita tarpeen tarkentaa muun kaupunkitekniikan maksujen ja taksojen tarkentamisen yhteydessä. Henkilö- ja taloudellisten valvontaan liittyvien resurssien lisäämisen osalta kaupungin taloudellinen tilanne ei mahdollista lisähenkilöstön rekrytointia, mutta kaupunkitekniikassa tarkennetaan rajapintoja ja mahdollisuudet resurssien kohdentamisessa. Taloudellisesti voidaan myös ohjata eri toimijoita vastuualueillaan tehokkaampaan ja turvallisuutta lisäävään toimintaan.</p>	<p>Tarkastuslautakunta uusii suosituksen osittain.</p> <p>Vastine kattava. Talousresurssit haasteena lisärekrytoinnille.</p>

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus

Suositus: Suositellaan sen selvittämistä voisiko etukäteisviestintä- ja kuulemisaikoja pidentää kaupunkilaisten osallistamisen edistämiseksi ja yhteistyölle suunnittelijoiden ja asukkaiden välillä luoda lisämahdollisuuksia. Sopimuksien myötä urakoitsijoille kuuluvan viestinnän oikea-aikaisuutta ja toimivuutta suositellaan valvottavan tehokkaammin ja tarvittaessa kehittää järjestelmää.

Kaupunkikehityksen palvelualue

Esimerkkinä käytetyssä rakennusurakassa etukäteisviestintä ja kuulemisajat ovat olleet kohteen Kisapolku ja JYK vaihe 2 infran rakentamisen osalta lain edellyttämien aikataulujen mukaisia. Katusuunnitelmat ovat olleet nähtävillä ja niihin on voinut jättää muistutuksen. Myös oikaisuvaatimukset ja niihin liittyvät selvitykset on käsitelty lainsäädännön määräaikojen puitteissa. Asukkaita viestitettiin noin vuosi ennakkoon katusuunnittelun käynnistämisestä. Rakentamisen muutosesityksiä käsiteltiin asukkaiden esityksestä. Asukkailla oli mahdollista (kuten kaikissa peruskorjauksissa) osallistua rakennusurakan aloituskatselmuksiin ja muihin katselmuksiin. Kisapolulla jotain muutoksia sovittiin toteuttavaksi myös työmaa-aikana. Pääsääntöisesti katu suunnitellaan myös saneerauskohteissa yleisten suunnitteluohjeiden, kaupungin rakennusjärjestyksen ja materiaalien osalta samoin perustein. Usein asukailta tulee muutostoiveita oman tonttinsa osalta tai toiveisiin vaikuttaa joku totuttu asia tai tekijä. Esimerkkeinä kaupungin katu- tai puistoalueilla havaitaan tilanteita, joissa tontin rakenteita on sijoitettu katu- tai puistoalueelle (esimerkkeinä aidat, rakennukset, pysäköinti, jätekatokset tai rakennusluvan mukaisia liittymiä on rakennettu eri paikkoihin). Kun tilanne korjataan peruskorjauksessa katusuunnitelmaa vastaavaksi (rakentaminen toisen maa-alueelle ei ole sallittua tai rakennuslupa ei vastaa maastossa havaittua tilannetta) voivat myös esimerkin kaltaiset tilanteet aiheuttaa asukkaissa tuntemusta oman vaikuttamisen puutteesta. Urakoitsijat sidotaan sopimus pohjaisesti vastaamaan työmaa-aikaisesta viestinnästä. Viestintä toteutetaan rakentamisalueella, kaupungin viestintäkanavien kautta nettisivuilla ja joissain tapauksissa myös paikallislehdissä (kuulutukset). Tilaajana kaupunki voi pyrkiä myötävaikuttamaan myös eri urakoitsijoihin tiedottamisen laadun ja ajoituksen myötä. Keskustelemme vaikuttamismahdollisuksistamme sisäisesti ja linjaamme urakoitsijoille suunnattavaa viestintäohjetta, jolla viestinnän epäkohtia tai puutteellisuutta voidaan korjata ja työmaan viestintää parantaa. Korostamme myös asukkaiden omia vaikuttamismahdollisuuksia suunnittelun käynnistämisvaiheessa, jolloin mahdollisia huomautuksia tai muutostenhallintaa voidaan toteuttaa. Asukkaille paras osallistumisajankohta on usein suunnittelun käynnistyessä, jolloin asukkaisen näkemyksiä voidaan parhaiten huomioida. Tässä vaiheessa itse rakentamisen aloitukseen on vielä aikaa runsaasti, eikä tarvetta kuulemisaikojen pidentämiselle ole. Vaikuttamisen mahdollisuudet rakennusurakan aikana ovat jo rajatut.

Tarkastuslautakunnan arvio

Tarkastuslautakunta uusi suosituksen osittain.

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus

Suositus: Korjausvelan raportointia selkiytetään esimerkiksi euromääräisillä arvioilla korjausvelasta ja sen kehityksestä eri vuosina. Myös vesimittareiden vaihtomäärää verrataan vaihtotavoitteeseen.

Järvenpään Vesi

Korjausvelan määrää ja toteutumista tarkennetaan tulevissa tilinpäätöksissä. Vuoden 2022 aikana jäi tavoite mittarinvaihdoista vajaaksi, johtuen uuden asiakastietojärjestelmän käyttöönotosta. Käyttöönoton aikana mittarinvaihtoja ei ollut mahdollista tehdä. Koronan takia viivästynyt vaihtomäärätavoite saavutetaan kuluvan vuoden 2023 aikana. Vaihtomäärätavoite tulee olemaan jatkossa n. 500 kpl / vuosi

Tarkastuslautakunnan arvio

Seuranta parantunut ja sitä on hyvä jatkaa

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus

Suositus: Tarkastuslautakunta näkee suurena riskinä mahdolliset talouden sopeuttamisvaatimukset, jotka koskettavat opetuksen ja kasvatuksen palvelualueita. Tarkastuslautakunta on yhtä lailla huolestunut siitä, ettei lapsia oteta riittävästi huomioon rakenteita ja taloutta tarkastellessa. Toimintaa ja päätöksiä tukemaan tarvitaan lapsivaikutusten arviointia.

Tarkastuslautakunta suosittelee: Ennen sopeuttamistoimia koskevia päätöksiä tehdään ennakkovaikutusten arviointi, jossa selvitetään erityisesti päätösten vaikutuksia lapsiin. Ennakoinnin ja päätöksenteon jälkeen on tärkeää myös seurata lapsiin kohdistuvia vaikutuksia. Erilaisten hankkeiden mielekkyyttä tulee myös arvioida ydintehtävän toteuttamisen näkökulmasta.

Tarkastuslautakunta kysyy: Miten toimenpiteitä juurrutetaan, arvioidaan ja mitataan liittyen seksuaalisen häirinnän aloitteisiin sekä suosituksiin?

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue

Palvelualue jakaa tarkastuslautakunnan huolen suurien talouden sopeutusvaateiden vaikutuksesta lasten ja nuorten oppimiseen ja hyvinvointiin. Sopetusvaateiden toteuttaminen on vaatinut mm. ryhmäkokojen kasvattamista ja ryhmien täyttämistä tilanteessa, jossa lasten tuen tarve on lisääntynyt. Järvenpään tuottama varhaiskasvatus, esi- ja perusopetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminta ovat lähikuntien kustannustehokkaimpia ja lukiokoulutus on lähikunnista toiseksi kustannustehokkainta. Tällä hetkellä säästökohteita etsitään Eero Laesterän avustuksella toimenpiteistä, jotka eivät suoraan heikennä lasten oppimista ja hyvinvointia. Lapsivaikutusten arviointia on tehty yksittäisissä päätöksissä kuten yksityisen varhaiskasvatuksen lisämaksun enimmäismäärän nostamisessa, päiväkodin lakkauttamisessa ja perusopetuksen tuen tarpeen arvioinnissa. Järvenpäässä on tavoitteena ottaa käyttöön kaupunkitasoinen malli päätöksenteon ennakkovaikutusten arvioinnista koskien erityisesti lapsivaikutuksia. Ennakkovaikutusten arvioinnin mallin kehittäminen on jo aloitettu yhteisellä keskustelulla kaupungissa.

Kaupunkitasoisista mallia päätöksenteon ennakkovaikutusten arvioinnista koskien erityisesti lapsia selvitetään parhaillaan Järvenpäässä. Järvenpäässä hankerahoitusta on haettu erityisesti hankkeisiin, joiden työ kohdentuu suoraan päiväkodeissa ja kouluissa oleiviin lapsiin ja nuoriin sekä henkilökunnan työn tukemiseen. Hankkeita on käytetty ydintoiminnan kehittämiseen, johon tiukassa taloustilanteessa ei ole ollut mahdollisuutta muuten. Tällaisia hankkeita ovat olleet mm. oppimisen tuen hanke, joustavan esi- ja alkuopetuksen pilottihanke, yhteisöohjautuvuuden hanke sekä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tasa-arvohankkeet.

Toimenpiteet ja tavat seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseen ilmenevät valtuustoaloitteen vastauksessa (Opetus ja kasvatuslautakunta 14.2.2023 §11) Tilannetta seurataan hyvinvointikyselyjen avulla ja koulukohtaisissa yhteisöllisissä opiskeluhoitoryhmissä. Opiskeluhoitoryhmissä myös suunnitellaan toimenpiteitä koulukohtaiseen häirinnän ehkäisemiseen. Jokainen koulu laatii rehtorin johdolla yhteisöllisen opiskeluhoitosuunnitelman ohjeistuksen mukaisesti. Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi tuetaan lasten ja nuorten turvallisuutta muun muassa opettelemalla tunne- ja vuorovaikutustaitoja opetusmateriaalien ja tutkittujen menetelmien avulla. Järvenpäässä kouluissa mahdollistetaan ja suositellaan opetus- ja opiskeluhoitohenkilöstölle tutkimussuosituksen mukaisen koulutusten käymistä. Lukuvuonna 2023–2024 kouluisa otetaan käyttöön hyvinvoinnin vuosikello, jonka avulla pystytään paremmin tukemaan opiskelijoiden hyvinvointia ja samalla se vahvistaa seurantaa. Kaikissa Järvenpään kouluissa on käytössä kiusaamisen vastainen toimintamalli, joka ohjaa toimintaa kiusaamiseen ja erimielisyyksiin liittyvissä tilanteissa. Järvenpään perusopetuksen opetussuunnitelmassa on kuvattu toimintatapoja yhteistyötoimien kanssa, joilla vahvistetaan koulujen hyvinvointityötä, oppilaiden osallisuutta ja hyvinvointia.

Tarkastuslautakunnan arvio

Vastineessa on kerrottu toimenpiteistä, joiden mukaan hankintaprosessiin on panostettu.

Tiedolla johtamisen kehittäminen on erinomainen asia, on tärkeää saada päätöksenteon tueksi oikeanlaista dataa. Erillistä suunnitelmaa prosessien kehittämistä ei ole.

Suoraan toimintaan (mm. päiväkodin lapset) kohdistuvat hankkeet auttavat työssä ja mahdollistavat kehittämisen.

Vastine kattava ja asiaa on käsitelty laajasti valtuustoaloitteen vastauksen valmistelussa.

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus

Suositus: Yllä oleviin tutkimuksiin ja havaintoihin liittyen tarkastuslautakunta suosittaa, että tiukkenevasta taloustilanteesta huolimatta hyvinvoinnin palvelualueelle ei tule enää asettaa suoria säästövaatimuksia, vaan sopeutuksia on pyrittävä hakemaan toimintaa tehostamalla käyttämällä sellaisia tapoja, jotka eivät heikennä palveluiden laatua.

Tarkastuslautakunta suosittaa; tämä yllä oleva kuva on hyvin havainnollistava, mutta tarkastuslautakunta suosittaa tämän tyyppisen havainnollisen kuva materiaalin kehittämistä niin, että jokainen huomio lokero avautuisi klikkaamalla ja lukija pääsisi syvemmälle perehtymään niin positiivisiin kuin negatiivisiin asioihin.

Tarkastuslautakunta suosittaa ajankohtaisia FinSote ja Tea viisareiden käyttöä ja luopumaan vanhetuneiden tilastojen käytöstä.

Tarkastuslautakunta suosittaa Hyvinvoinnin alueen kertomuksen selkeyttämistä, nyt kertomuksen asiat sekoittuvat ja toistuvat kertomuksessa.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että talouden lukuja pyritään esittämään niin, että niitä on sujuvaa vertailla keskenään ja seurata talouden mittareilla toiminnan kehittymistä.

Hyvinvoinnin palvelualue

Hyvinvoinnin palvelualue pyrkii kaikessa toiminnassaan palveluverkkosuunnitelmansa mukaisesti tuottamaan palvelunsa kustannustehokkaasti. Merkittävänä keinoina tässä on lisääntyvä yhteistyö hyvinvointialueen ja paikallisten yhdistysten ja yhteisöjen kanssa sekä palvelualueajat ylittävän yhteistyön vahvistaminen.

Palvelualue käyttää kansallisia mittareita toiminnan kehittämisen osoittamiseksi. Hyödynnämme Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kustannukset -portaalia, jonka tietolähteenä on tällä hetkellä vuoden 2021 ja 2022 Kuntien ja Kuntayhtymien Tilinpäätöstiedot Palveluluokittain -aineistoa (KKTPP). Portaalista saa myös kuntien välistä vertailutietoa. Talouden seurannassa noudatetaan koko kaupungin ohjeistuksia.

Tarkastuslautakunnan arvio

Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.

Arviointi jatkuu tavanomaisten kuulemisten ja materiaalin pohjalta.

Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.